

Beata Almasi

Institusjon som hjem

**Hva legger enslige mindreårige flyktninger i begrepet hjem,
når de bor i bofellesskap?**

Masteroppgave i barnevern

OsloMet- Storbyuniversitetet, Fakultet for Samfunnsvitenskap

Sammendrag

Denne masteroppgaven omhandler enslige mindreåriges hjembegrep. Ungdommene bor i institusjon, i et land langt fra familien og opprinnelsesstedet, og blir ivaretatt av offentlig ansatte. Målet med oppgaven var å finne ut hvordan trygghet og tilknytning til stedet skapes i en så uvanlig kontekst. Jeg var nysgjerrig på hva disse unge menneskene tenker om sin framtid når det kommer til hjem, og hvordan de skaper tilhørighet på det nåværende bostedet sitt. Jeg lurte på om de får lov til å være seg selv og om de får et rom som er bare deres eget hvor de kan bestemme alt, og om i hvor stor grad de får bestemme over sin fritid.

Problemstillingen var ment å avdekke hvordan ungdommene tenker om hjemmet:

Hva legger enslige mindreårige asylsøkere i begrepet hjem, når de bor i bofellesskap?

Det empiriske materialet består av observasjoner i 5 bofellesskap, og intervjuer med 10 ungdommer. Oppgavens teoretiske grunnlag bygger på Giddens' ontologiske sikkerhetsbegrep, med fokus på hverdagsrutiner, kontinuitet, kontroll over ens liv og identitetskonstruksjon. Analysen er delt opp og tematisert etter forskjellige rom i bofellesskapet: Huset, kjøkkenet, stua, badet, soverommet, kontoret, gjesterommet og treningshybelen. I tillegg omhandler oppgaven temaet utflytting.

Mine funn kan defineres rundt fire store temaer: Eierskap til private ting, lov til å få besøk, ledelsens hjemlighetsfilosofi og stabile, personlige relasjoner.

Ungdommene i mitt utvalg opplever ontologisk sikkerhet i stor grad, og trives i bofellesskapene. Det er variasjon i opplevelsen av frihet og kontroll. Frihet og sosiale relasjoner står sentralt i ungdommenes hjemforståelse, og det er forankret både i det romlige og det sosiale.

Ungdommenes hjemforståelse kan dessuten defineres som «søken» etter identitet, normalitet og trivsel.

Abstract

This master thesis is about unaccompanied minor refugees' home concept. The youth live in an institution, in a country far from their family and their place of origin. They are taken care of by public employees. The purpose of this paper was to analyze how security and attachment to a place is created in such an unusual context. I was curious about what these young people think of their future as it relates to home, and how they create affiliation to their current home. I wondered if they were allowed to be themselves and get a room of their own where they can decide everything. I also wondered how much say they have in how they spend their free time.

The research question was meant to reveal how unaccompanied minor refugees' think about the home:

What do unaccompanied minor refugees think of the term home when they live in a residential child care unit?

The empirical material consists of observations in 5 residential child care units, and interviews with 10 youths. The theoretical basis of the assignment is based on Giddens' ontological security concept, focusing on everyday routines, continuity, control over one's life and identity construction. The analysis is divided by different rooms in the residential child care unit: The house, the kitchen, the living room, the bathroom, the bedroom, the office, the guest room, the training flat and moving. My findings can be defined around four main themes: Ownership of private things, visit regulations, management's home philosophy and stable personal relations.

The informants are experiencing ontological security and well-being in the residential child care units. There is variety in the experience of freedom and control. Freedom and social relations are central to young people's home understanding, and it is rooted in both the spatial and the social.

In addition, youth's understanding of homes can be defined as «the quest» for identity, normality and well-being.

Forord

Temaet enslige mindreårige flyktninger har engasjert meg lenge, og det var veldig lærerikt og spennende å jobbe med det. På denne reisen har jeg blitt bedre kjent med fenomenet hjem, og forstått at det kan være veldig forskjellig fra person til person. Jeg har også underveis blitt kjent med min egen forståelse av hjem.

Jeg vil takke ungdommene som har invitert meg inn i sine hjem, og delt sine tanker og følelser med meg. Det var veldig hyggelig å bli kjent med dere!

Jeg vil også takke bofellesskapsansatte, som hjalp meg med å komme i kontakt med ungdommene. De har tatt godt imot meg, og lagt til rette for hyggelige samtaler. Uten deres hjelp hadde det ikke blitt noen masteroppgave.

Deretter vil jeg takke Julie, Mariette, Shivani og Fernanda for gode diskusjoner, støtte og innspill.

En stor takk rettes til min veileder, Marit Haldar, for god oppfølging, inspirasjon og støtte. Jeg har lært veldig mye!

Jeg vil også takke mine kollegaer som har kommet med oppmuntrende ord gjennom hele studieløpet.

Takk til Ida-Sofie for gjennomlesning og språkvask.

Til sist vil jeg gjerne takke min kjære samboer Richard for støtte og tålmodighet. Tusen takk for at du har vært der for meg og støttet meg hele veien, også når frustrasjonen til tider har tatt overhånd.

Oslo, 13. mai 2018

Beata Almasi

Innholdsfortegnelse

Forord	4
1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn for tema	7
1.2 Avgrensning og problemstilling	7
1.3 Soner for arbeid og soner for hjem.....	8
1.4 Relevans	8
1.5 Enslige mindreårige flyktninger	9
1.6 Bosetting av enslige mindreårige flyktninger	9
1.7 Oppbygning	10
2. Vitenskapsteoretisk ståsted, tidligere forskning og teori	11
2.1 Tidligere forskning.....	11
2.2 Teori og begreper	12
2.2.1 Ståsted: Giddens strukturasjonsteori	12
2.2.2 Ontologisk sikkerhet	13
2.2.3 Institusjon	14
2.2.4 Hjem	15
3. Metode	17
3.1. Forberedelser	17
3.2 Aktivt intervju med delvis deltakende observasjon.....	17
3.3 Rekruttering	18
3.4 Utvalg	19
3.5 Anonymisering	20
3.6 Bofellesskap og informanter	21
3.7 Intervjuguide og observasjon	21
3.8 Etikk og egen rolle	22
3.9 Analysetilnærming	24
4. Analyse og funn	25
4.1 Huset: «Vi har egentlig ganske stort hus»	25
4.1.1 Husgata bofellesskap	25
4.1.2 Villagata bofellesskap	26
4.1.3 Gårdsgata bofellesskap.....	26
4.1.4 Blokkgata bofellesskap.....	27
4.1.5 Eiendomsgata bofellesskap.....	27
4.1.6 «Andre etasje er viktig for oss, vi kan gjøre alt der».....	28
4.1.7 «Det er som vanlig si, akkurat som vanligvis folk»	30
4.2. Kjøkkenet: «Her er kjøkkenet, ikke sant, og her sånn vi spiser».....	31
4.2.1 «Alle de som bor her, spiser samme middag og prater sammen ja, blir hyggelig»	31
4.3 Stua: «Vi pleier å se på film, (...) spise sammen, prate sammen»	35
4.3.1 «Ja, jeg er venn med dem»	35

4.3.2 «Så kanskje vi er sammen da, av og til, ikke alltid»	37
4.3.3 «Sånn er regel i denne boligen»	38
4.3.4 «I denne boligen, må vi ikke komme over ti»	40
4.3.5 «Det er liksom for å skape trygghet, da»	41
4.4 Badet: «Men vi har et bad til tre»	42
4.5 Soverommet: «Også rommet mitt er veldig stort, jeg liker rommet mitt, da»	45
4.5.1 «I helgen er, det er lov»	46
4.5.2 «Vi er såpass ungdom, så vi greier å vaske det selv»	47
4.6 Kontoret: «Hvis du vil, kan du bare snakke med særkontakten, så kan de fikse det»	49
4.6.1 «Når personalet sier ja, ok»	51
4.6.2 «Samme ansatte her ja»	52
4.7 Gjesterommet: «Må vi si før de kommer, og må vi si hvor lang tid de skal være her»	53
4.7.1 «Det er forbudt å gjøre, å legge her med noen»	55
4.8 Treningshybel: «Treningshybel er for eksempel, sånn som du ser»	57
4.9 Flytting: «Hvis du for eksempel, da atten år, så må du flytte liksom»	58
5. Konklusjoner	61
5.1 Hva legger enslige mindreårige flyktninger i begrepet hjem?	61
«Hjem»	61
«Komme hjem» og «være hjemme»	61
«Huset våres»	61
«Her ute» og «der inne»	62
«Hus», «bolig» og «bofellesskap»	62
5.1 Å være hjemme er å ta eierskap til private ting	63
5.1 Når du først får besøk, da har du kommet hjem	63
5.3 Ledelsens hjemlighetsfilosofi	64
5.4 Stabile, personlige relasjoner skaper hjem	65
5.5 Avslutning	66
6. Litteratur:	69
Vedlegg 1 – Godkjenning av studie	72
Vedlegg 2 – Invitasjonsbrev	75
Vedlegg 3 – Intervjuguide	76

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for tema

Da jeg for 7 år siden først kom til Norge, jobbet jeg som au pair i en dansk familie i Stavanger. Etter to Skype-samtaler flyttet jeg inn i deres hjem, og jeg bodde i dette hjemmet i et år. Jeg var en del av hverdagen deres, og min hverdag besto av å være en del av denne familien. Jeg måtte skape et hjem rundt meg i et hjem som allerede eksisterte. Dette hjemmet var både hjem og arbeidsplass for meg, og jeg tilbragte både min arbeidstid og fritid i dette hjemmet. Dette skillet viste seg til tider å være vanskelig å opprettholde. Jeg flyttet fra barndomshjemmet til dette stedet, så jeg kjente ikke noe annet hjem enn stedet jeg vokste opp på. Det var utfordrende å føle seg hjemme, men familien hjalp meg med alt; det var de som lærte meg hvordan livet i Norge er. Siden har jeg bodd i flere norske byer og i flere leiligheter, og skapt mitt eget hjem gang på gang på nye steder.

Jeg var ung voksen da jeg flyttet fra barndomshjemmet, og det var ikke lett. Derfor er jeg veldig interessert i hvordan flyktningungdom opplever det samme når de flytter fra hjemlandet til en annen kultur, til fremmede de ikke kjenner før.

Hjemlighet er et spennende tema, og vi har alle vårt eget forhold til det. Noen knytter hjemlighet til mennesker, andre til steder eller ting.

Enslige mindreårige flyktninger er barn og ungdom i en veldig spesiell og sårbar situasjon. De kjenner ingen, kan ikke språket, og eier veldig lite eller ingenting. De har flyktet alene gjennom verden fra grusomheter, og har ofte opplevd traumatiserende hendelser. Går det an å føle seg hjemme noe sted etter en sånn reise, så langt hjemmefra?

Disse barna og ungdommene blir etter sin ankomst til Norge plassert i et mottak, intervjuet, etterforsket og undersøkt. Hvis alt går bra, får de identifikasjonsdokumenter og blir plassert i institusjon i en norsk kommune, og blir ivaretatt av offentlig ansatte helt fram til de er gamle nok til å flytte for seg selv.

Det jeg er nysgjerrig på, er hvordan disse ungdommene har det, og hvordan de tenker rundt dette hjemmet.

1.2 Avgrensning og problemstilling

Jeg skal i min oppgave ta for meg enslige mindreårige flyktninger som er ferdig med asylprosessen og er bosatt i en kommune. De har varierende språkkunnskaper, og noen har

bodd i landet lenger enn andre. Jeg er nysgjerrig på hva disse unge menneskene tenker om sin framtid, når det kommer til hjem, og hvordan de skaper tilhørighet i det nåværende bostedet sitt. Hvordan skapes trygghet og tilknytning til stedet i en så uvanlig kontekst?

Får disse ungdommene lov til å være seg selv og få et rom som er bare deres eget, hvor de kan bestemme alt, og i hvor stor grad får de bestemme over sin fritid?

Jeg er nysgjerrig på om det er regler i et bofellesskap, hvor strenge de er og hvordan de er fulgt opp. Og hvordan er ungdommenes forhold til hverandre og bofellesskapets ansatte?

Hva legger enslige mindreårige flyktninger i begrepet hjem når de bor i bofellesskap?

1.3 Soner for arbeid og soner for hjem

Bofellesskapene er offentlige institusjoner, hjem og arbeidsplass samtidig (McIntosh, Punch, Dorrer, & Emond, 2010). Derfor har de soner for hjem og soner for arbeidsplass. Da jeg jobbet som au pair og bodde på samme sted som jeg jobbet, utviklet det seg enkelte soner. Rommet mitt og hele andre etasje fungerte som sone for hjem, mens alt under trappa, med kjøkken, stue og bad, fungerte som soner for arbeid. Det er omvendt i bofellesskapene. Der blir store deler av huset soner for hjem, med få steder som blir soner for arbeidsplass. Kontoret, rommet hvor de ansatte sover og badet til de ansatte, blir soner for arbeidsplass, mens resten blir soner for hjem.

1.4 Relevans

Sosialarbeidere i barnevernet jobber med barn og ungdom i en sårbar situasjon.

Barnevernsbarn og innvandrerbarn har større risiko for å droppe ut av videregående skole, marginalisering og utvikling av psykiske vansker (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen, & Hvinden, 2014). Dette gjør at enslige mindreårige flyktninger blir en spesielt utsatt gruppe, både på grunn av deres innvandrerbakgrunn og på grunn av deres barnevernsbakgrunn.

Forholdene under oppveksten har dermed mye å si for hvordan barn skal klare seg senere i livet. Både norske barn og innvandrerbarn vokser opp i institusjon, og mer kunnskap om deres hverdag gir bedre forutsetninger for oss som jobber med dem til å hjelpe dem til å mestre voksenlivet.

1.5 Enslige mindreårige flyktninger

Enslige mindreårige asylsøkere er asylsøkere som er under 18 år og som kom til Norge uten foreldre eller foresatte, og som søker asyl i Norge (Dalgard, Stabell Wiggen, & Dyrhaug, 2018, p. 7).

Enslige mindreårige flyktninger er barn og unge som har fått oppholdstillatelse og blitt bosatt i Norge. Etter 2010 kom det ca. 1000 enslige mindreårige asylsøkere til Norge hvert år. I 2015 ble det en drastisk økning, da det kom 5500, mens det i 2016 kom veldig få; 320 enslige mindreårige asylsøkere (Dalgard et al., 2018, p. 12).

For enslige mindreårige under 15 år, er Bufdir ansvarlig, mens UDI har ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år. Barn og ungdom under 15 år får tilbud om plass på et omsorgssenter for mindreårige, mens de over 15 år får tilbud om å bo på et asylmottak for enslige mindreårige. Standardene for bemanning, kompetanse og ressurser ligger lavere i asylmottak enn på omsorgssenter (Barne- ungdoms og familiedirektoratet, 2018; Lidén, Eide, Wærdahl, Nilsen, & Hidle, 2013). Det er betraktelig flere gutter enn jenter. Ifølge SSB sine tall fra slutten av 2016, var 83 % av bosatte, enslige mindreårige flyktninger gutter (Dalgard et al., 2018, p. 16). Ungdommene er i snitt 15,7 år gamle ved bosetting. Av alle som ble bosatt de siste 10 årene, var det veldig få, 13 %, som var under 18 år i begynnelsen av 2017 (Dalgard et al., 2018, p. 18).

De ungdommene som er over 16 år og ikke har noe annet grunnlag for å bli enn at de er «uten forsvarlig omsorg ved retur», blir aldri bosatt i norske kommuner, men returnert når de fyller 18 år (Dalgard et al., 2018, p. 19; jf. Utlendingforskriften, § 8-8.).

Når enslige mindreårige flyktninger har fått oppholdstillatelse, får de plasseringstiltak og blir plassert i en av landets kommuner. Plasseringstiltak kan være: Bolig med oppfølging, beredskapshjem, fosterhjem, barnevernsinstitusjon og andre institusjoner (Dalgard et al., 2018, p. 8). De siste 10 årene har 286 kommuner bosatt enslige mindreårige flyktninger (Dalgard et al., 2018, p. 27). Som regel blir de som bosettes som enslige mindreårige flyktninger, værende i landet (Dalgard et al., 2018, p. 19).

1.6 Bosetting av enslige mindreårige flyktninger

Når en enslig mindreårig ungdom har fått opphold i Norge, og er blitt tildelt kommune, skal kommunen vurdere den enkelte ungdommens behov, og tilby tiltak deretter (Barnevernloven, 1992 § 3-4.). Enslige mindreårige flyktninger kan plasseres hos slekt, i fosterhjem, i

bofellesskap eller på hybel. Det vanligste botiltaket for ungdom over 15 år, er bofellesskap. Bofellesskapene kan være godkjente barnevernsinstitusjoner, men det er ikke et krav. Bemanningsnormen er veldig forskjellig blant bofellesskapene: Noen har døgnbemanning, mens andre har tilsyn på ettermiddags- og kveldstid. Det legges stor vekt på ansattes kompetanse og personlighet, og det er en fordel at ansatte har flyktningbakgrunn (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). I et bofellesskap bor to til ti ungdommer sammen (Svendsen, Thorshaug, & Berg, 2010, p. 43). Noen ungdommer blir plassert direkte i hybel av forskjellige grunner, men den vanligste løsningen er at en hybel fungerer som en naturlig overgang fra bofellesskap til et selvstendig liv.

Kommunene kan organisere sitt botilbud som «tiltaksvifte». Dette er en mer fleksibel løsning som kan følge ungdommenes skiftende behov. En tiltaksvifte kan forstås på to ulike måter: Som en vifte av tiltak eller som en tiltakskjede. Ungdommene kan bosettes i forskjellige tiltak når de skal bosettes i kommunen: Bofellesskap, treningsleiligheter, hybler med oppfølging, og plassering i fosterhjem (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011, p. 69). En tiltakskjede derimot, er en løsning som følger ungdommenes behov og som tilbyr en naturlig progresjon i boformer. I en slik tiltaksvifte kan ungdommene flytte fra tiltak til tiltak etter behov, og med dette skape ledig kapasitet i det andre tiltaket, og slik gi plass til nye ungdommer. Med en slik løsning flytter ungdommen for eksempel fra bofellesskap til treningshybel med oppfølging, før ungdommen flytter helt for seg selv (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011, p. 69).

1.7 Oppbygning

Masteroppgaven er innledet med begrunnelse for min interesse for temaet, en kort presentasjon av enslige mindreårige flyktninger og kommunens bosettingsrutiner.

I neste kapittel skal jeg gjøre rede for mitt vitenskapsteoretiske ståsted og oppgavens teoretiske bakgrunn, samt gjøre rede for sentrale begreper for oppgaven som hjem og institusjon.

I tredje kapittel skal jeg beskrive metoden jeg har brukt, måten jeg har kommet i kontakt med bofellesskapene på, og hvordan jeg har kommet fram til utvalget til denne oppgaven.

I fjerde kapittel skal jeg beskrive de bofellesskapene jeg har besøkt, og analysere materialet mitt. I femte kapittel skal jeg oppsummere analysen og drøfte mine funn.

2. Vitenskapsteoretisk ståsted, tidligere forskning og teori

2.1 Tidligere forskning

Tidligere forskning viser at begrepet hjem har en sammensatt mening, som inkluderer både fysiske aspekter som bygninger, og subjektive aspekter som følelser og opplevelser (Söderqvist, Sjöblom, & Bülow, 2016). Ungdommene i Söderqvist et al. (2016) ser ikke for seg at de blir i Sverige permanent, og de betrakter ikke bofellesskapet som sitt hjem. Denne undersøkelsen viser til Saunders og Williams (1988), som i sin undersøkelse definerer hjemmet som et sted hvor folk føler de har kontroll, ikke blir overvåket og føler at de kan være seg selv. Hjemmet forstås som en menneskelig institusjon som tilbyr avslapning, ro, stillhet, komfort, sunnhet og personlig uttrykk, og det er knyttet til sosiale og romlige dimensjoner (Giddens, 1996; Gilman & Faye-Hansen, 1905; Kidd & Evans, 2011; Saunders & Williams, 1988). Hjemmet kan ikke reduseres til en sosial eller fysisk enhet; det er fusjonen av de to (Saunders & Williams, 1988). Forskning viser også at hjem er et veldig individuelt begrep som har forskjellig betydning for forskjellige individer (Söderqvist et al., 2016). Derfor ønsker jeg å utforske begrepet. Begrepet er forsket på fra mange perspektiver med fokus på forskjellige aspekter.

Ahmed (1999) har for eksempel undersøkt begrepet fra et hjemme- versus borte-perspektiv, hvor hjemmet forstås som noe kjent og komfortabel, et sted som man knytter minner til. Hun undersøker i sin artikkel begrepet hjem for narrativet «være hjemme» og narrativet «forlate hjemmet». Hun finner at narrativet «forlate hjemmet» på samme tid skaper for mange hjem og ingen hjem. Hun knytter hjembegrepet til minner, og påpeker at hvis man har mange hjem, så er det mange steder å knytte minner til, men likevel ingen hjem, fordi ingen av disse minnene kan knyttes til nåtiden (Ahmed, 1999).

Browning og Joenniemi (2017) beskriver ontologisk sikkerhet som subjektets kapasitet til å opprettholde et stabilt bilde av dets miljø, og derfor fortsette med livet sitt. Kinnvall (2017) mener at ontologisk sikkerhet er knyttet til følelser, ikke bare fordi mennesker er sikkerhetssøkere, men fordi ontologisk sikkerhet ligger i tidsmessige og stedlig følelsesmessige strukturer, og individet forstår seg selv og omgivelsene sine gjennom disse strukturene.

«Securisation of subjectivity», eller betryggelsen av subjektivitet, er en prosess for å bygge ontologiske sikkerhetsbarrierer rundt selvet gjennom avvísningen av tvetydighet eller problematisering av kulturer og sosiale strukturer (Kinnvall, 2017). De henter ut de sosiale

relasjonene fra den lokale konteksten og definerer dem igjen på tvers av tid og rom (Giddens, 1996; Kinnvall, 2017). Dupuis og Thorns bruker Giddens' ontologiske sikkerhetsbegrep for å undersøke begrepet hjem og understreker at et hus blir til et hjem ved kontinuerlig sosial interaksjon mellom individer som bor i huset. De påpeker at et hjem reflekterer samfunnet rundt det, og at hjem er kontekstspesifikt (Dupuis & Thorns, 1998).

2.2 Teori og begreper

Teoretiske perspektiver er ståsteder som viser veien til metoder, begreper og teorier man bruker i sitt arbeid (Wadel, 1991, p. 10). I min analyse tar jeg utgangspunkt i hjembegrepet som bygger på Giddens' teoretiske perspektiv med særlig vekt på det ontologiske sikkerhetsbegrepet.

2.2.1 Ståsted: Giddens' strukturasjonsteori

Giddens ønsker en syntese mellom aktør- og strukturforholdet. Han mener at det er uheldig å skille mellom objektivisme og subjektivisme, at aktøren ikke er fri fra strukturen, men han anser strukturen som både muliggjørende og begrensende. Strukturen, ved hjelp av regler og ressurser, setter ifølge Giddens aktørene i stand til å handle på en kompetent måte. Samtidig påpeker han at strukturen eksisterer på grunn av at aktørene reproducerer den gjennom handling. Strukturen er altså både en forutsetning og et resultat av den kompetente aktørens kreative handlinger. Dette kaller han strukturens dualitet. Strukturens dualitet står sentralt i hjemliggjøringsprosessen i bofellesskap. Selv om bofellesskapet har regler som fungerer som rammer for ungdommenes liv, er ungdommene med på å skape reglene både gjennom medbestemmelsesrett og gjennom deres respons på reglene. Reglene i bofellesskap er tilpasset ungdommene og deres ønsker og behov, og på denne måten er de med på å skape reglene og hjemmet. Bofellesskapet kan ikke være et hjem med mindre ungdommene opplever det som det og gjør det til et hjem.

Giddens skiller mellom sosiale strukturer og sosiale systemer. Sosiale strukturer er de underliggende reglene som muliggjør sosial praksis, mens sosiale systemer er de stabile samhandlingsmønstrene, som han i stor utstrekning i tid og rom kaller institusjoner.

Bofellesskap kan forstås som et slikt sosialt system, som er godt etablert og der alle har sine egne roller og muligheter. Både de ansatte og ungdommene har sitt ansvar og sine muligheter. Mye av dette er allerede gitt uten at det trengs diskusjon. For eksempel det at ansatte

bestemmer i større grad enn ungdommer er en selvfølge som bygger på voksen-barn-forholdet. I vårt samfunn har voksne, uavhengig av kultur, flere rettigheter og mer frihet enn ungdommer, samtidig som voksne har makt over ungdommene som de er ansvarlige for (Giddens, 1996; Aakvaag, 2008).

2.2.2 Ontologisk sikkerhet

Ontologisk sikkerhet er et dypt psykologisk behov som ligger i underbevisstheten. Det er selvtillit og tillit til at verden er sånn som den ser ut til å være. Det er fire kriterier for ontologisk sikkerhet: *Kontinuitet* – kontinuitet i det sosiale og materielle miljøet, *hverdagsrutiner* – den stedlige konteksten av daglige rutiner for menneskelig liv, *kontroll over ens liv* – stedet hvor man føler man har mest kontroll over sitt liv og frihet fra overvåkning, og *identitetskonstruksjon* – hjemmet som sikker base hvor identiteter konstrueres (Dupuis & Thorns, 1998; Saunders & Williams, 1988).

Ontologisk sikkerhet ligger i individets følelse av pålitelighet i personer og gjenstanders tilstedeværelse, og i kontinuiteten av dets sosiale og materielle miljø (Dupuis & Thorns, 1998; Giddens, 1997; Saunders & Williams, 1988). Tillit baseres på tidligere erfaringer, og er sterkt knyttet til tilstedeværelse. Individet trenger ikke å ha tillit til en som alltid er i nærheten, men trenger å ha tillit til at en som stadig drar. Dette er basert på tidligere opplevelser om at den som har dratt, har kommet tilbake (Giddens, 1996, p. 31).

De fire aspektene ved ontologisk sikkerhet er kontinuitet, hverdagsrutiner, kontroll over ens liv og identitetskonstruksjon.

Kontinuiteten, slik Giddens ser det, dreier seg om tilstedeværelse av mennesker og ting, selv i deres fravær. Det dreier seg om at signifikante andre er der, hjemmet er der, personlige eiendeler er der. Det er knyttet til selvidentiteten, at individet er og fortsetter å være slik som det oppfatter seg selv, på bakgrunn av sin opplevelse av seg selv i fortiden. Kontinuitet dreier seg derfor om en opplevelse av en stabil ytre verden. Barn har under normale omstendigheter en altomfattende tillit til sine omsorgspersoner. Dette kaller Giddens «fundamental tillit» og denne tilliten skaper et beskyttende skall for individet, noe som bidrar til å skape en håpefull innstilling til livet. Alle utvikler rammer for ontologisk sikkerhet som bygger på rutiner for å håndtere angst. Angst, tillit og hverdagsrutiner henger derfor nøye sammen (Giddens, 1996, pp. 50-51).

Verden med sine utallige muligheter skaper et kaos for individet. For å kunne leve og fungere normalt, og for å unngå angsten dette kaoset forårsaker, trenger vi rutiner. Disse

hverdagsrutinene blir reproduisert av praktisk bevissthet. Dette hemmer angsten og skaper stabilitet. (Giddens, 1996, pp. 51-52).

Kontroll over ens liv kan på den ene siden forstås ved hjelp av Giddens' forståelse av kroppskontroll. Kroppskontroll i sosiale situasjoner står sentralt i en aktørforståelse. Denne kontrollen skjer automatisk og bygger på rutiner. Det som er en selvfølge for individet nå krevde anstrengelse tidligere. Individet klarer å gå uten å tenke på det, men det var en tid i livet da det å gå krevde mye konsentrasjon. Individets ro i en situasjon, innebærer at man har overveid trusler og muligheter i situasjonen tidligere. Denne rutinemessige kontrollen er nødvendig for å kunne handle og for å bli oppfattet av andre som en kompetent aktør (Giddens, 1996). Ungdommer som bor i bofellesskap, har flyktet fra hjemlandet sitt og opplevd traumatiserende hendelser. De må bli kjent med bofellesskapet og menneskene som bor der. De må lære seg å kjenne roen i hjemmet, slappe av og ikke være på vakt. Dette kan ta tid.

Identitetskonstruksjon kan forklares med Giddens' selvidentitetsbegrep. Selvet forstås av individet på en refleksiv måte på bakgrunn av ens personlige historie. Selvidentitet forutsetter derfor en refleksiv bevissthet, som handler om hva selvet er bevisst om seg selv.

Selvidentiteten er et resultat av kontinuitet, og må skapes og gjenskapes over tid. Individet utvikler sin selvforståelse i sosial samhandling basert på tidligere erfaringer. Selvidentiteten forstås refleksivt av aktøren selv, og krever kontinuerlig bekreftelse. En ontologisk usikker person, sliter med å skape en stabil forståelse av seg selv, og dette skaper en konstant angstfølelse. Man trenger tillitsfulle relasjoner for å gjenskepe sin selvidentitet og å føle seg ontologisk sikker. Kontinuitet og tillitsfulle relasjoner i hjemmet, er viktig for å skape og opprettholde en stabil selvidentitet (Giddens, 1996, pp. 68-70).

Giddens knytter det ontologiske sikkerhetsbegrepet sitt til moderniteten, fordi det inneholder globaliserende institusjoner som muliggjør at sosiale relasjoner løftes ut av lokale og bundne sammenhenger og rekonstrueres på tvers av tid og rom. Dette kaller han «utleiringsmekanismer (disembedding)».

2.2.3 Institusjon

Institusjon er et veldig følelsesladet begrep. Gjennom prosjektet mitt har jeg møtt mye motstand mot begrepet. Det virker som om det verste som kan skje med ryktet til et bofellesskap, er at det blir kalt institusjon. Jeg har ved flere anledninger blitt opplyst om at det aktuelle bofellesskapet ikke passer i mitt prosjekt, fordi det ikke fungerer som en institusjon,

men som et hjem. Det ble eksplisitt formulert at et bofellesskap ikke er en institusjon, og at det ikke drives etter regler for institusjoner. Ved en annen anledning, da jeg nevnte at jeg skriver om institusjoner og inkluderte det aktuelle bofellesskapet i begrepet, ble vedkommende fornærmet og sa rett ut at de ikke fungerer som institusjon; dette er «hjemmet deres». Jeg måtte derfor komme fram til en egen definisjon av begrepet som dekker både det jeg ønsker å undersøke, og samtidig likevel ikke inkluderer denne tilleggsbetydningen som begrepet viser seg å ha.

Mitt institusjonsbegrep inkluderer alle organisasjoner hvor noen bor mens andre jobber. Når jeg i denne oppgaven bruker begrepet institusjon, mener jeg bare det og ikke noe mer.

2.2.4 Hjem

Kidd og Evans (2011) definerer i sin studie om hjemløs ungdom hjemmet både som et sted og som en tilstand. Det innebærer både det fysiske stedet hvor man oppbevarer sine eiendeler, og stedet hvor man gjør sine sosiale relasjoner. Hjem som en tilstand, oppleves som noe mer enn et fysisk sted; det kobles sammen med trygghet og identitet. Hjem i denne forståelsen er både en del av selvet og et sted hvor det virkelige selvet kommer fram.

I min hjemforståelse står Giddens' strukturasjonsteori sterkt. Jeg har brukt mye tid på å lese og tenke om hjem i forkant av intervjuene for å utvikle min egen forståelse av begrepet. Jeg mener at mellommenneskelige relasjoner er vesentlige for et hjem. Uansett om det er snakk om familierelasjoner eller om man bor sammen med fremmede, blir relasjoner et viktig aspekt ved hjemligheten. Blant hjemløse er det ikke uvanlig å se at de bygger relasjoner seg imellom på tvers av oppholdssteder (Kidd & Evans, 2011, p. 754). Dette viser relasjonens betydning i individets hjemforståelse.

Ungdommene har ikke nødvendigvis tenkt på spørsmålet, og mest sannsynlig heller ikke lest noe om det. Jeg lurer på hvordan deres hjemforståelse er, og hvordan de reflekterer over spørsmålet. I mitt materiale kommer hjem som begrep sjeldent eksplisitt fram. Det de oftest omtaler handler om hva som er normalt og gitt. Ungdommenes hjemforståelse kommer veldig tydelig fram gjennom deres reaksjon på spørsmålene mine, når de blir overrasket over at jeg spør om noe så naturlig. I mange tilfeller må de sette ord på disse tingene der og da, og det er tydelig at de ikke har reflektert over det aktuelle spørsmålet før.

Ungdommene i min undersøkelse, lever sin hverdag i en institusjon og er underlagt visse regler og normer. Jeg lurer på i hvilken grad denne strukturen virker begrensende for deres frihet, og om de får mulighet til å være med på å reprodusere normene og reglene. Blir

institusjonen reprodusert av ungdommenes aktive deltakelse i samarbeid med de ansatte som jobber der? Jeg lurer på om deres mening om hva et hjem skal være, får være med på å skape hjemmet. Aktiv deltakelse gjør at hvert bofellesskap er unikt og at det er beboerne som gjør det til et hjem.

Ifølge Giddens, blir sosial interaksjon delvis konstituert gjennom dets romlige setting. Hvor ting skjer, er en del av svaret på hvorfor og hvordan de skjer akkurat på den måten de gjør (Giddens, 1984; Saunders & Williams, 1988). Han bruker begrepet «locale» for å beskrive handlingens romlige kontekst.

Giddens beskriver hjemmet som små tilgjengelige steder, som er begrenset ved aktivitetene som foregår der. Rommene er kategorisert etter deres bruksområder i tid og rom. På denne måten blir stedet vi lager mat til kjøkken, stedet hvor vi sover til soverom osv. Ifølge Giddens er hjemmet en romlig og sosial enhet for interaksjon (Giddens, 1984; Saunders & Williams, 1988).

3. Metode

3.1. Forberedelser

Før jeg startet rekrutteringen av informanter, satte jeg meg inn i tidligere forskning på temaet, og reflekterte over mitt eget hjembegrep. Jeg oppdaget Giddens' ontologiske sikkerhetsbegrep, som virket som et bra utgangspunkt for å tenke omkring problemstilling, forskningsmetode og intervju spørsmål.

Jeg har bevisst ikke satt meg detaljert inn i bofellesskapenes organisatoriske struktur og lovverk. Dette gjorde at jeg kunne forberede meg med en åpen nysgjerrighet, og stille mine spørsmål ut fra det. På denne måten kunne jeg møte min egen opplevelse, når jeg besøkte bofellesskapene og pratet med ungdommene. Denne opplevelsen skaper grunnlaget for min forståelse av bofellesskapslivet, som etter hvert er blitt til analytiske spørsmål.

Det var åpenbart for meg fra første stund at jeg skulle gjennomføre intervjuene i bofellesskapene. Det var den mest naturlige ting å gjøre, både for ungdommenes og min egen del. Intervjuet med ungdommene foregikk derfor i hjemmet deres, bofellesskapet og hyblene, av praktiske grunner. Etter de første to intervjuene, innså jeg at det var veldig nyttig å se bofellesskapene, og at mine observasjoner også blir en del av empirien.

3.2 Aktivt intervju med delvis deltakende observasjon

Før jeg gjorde intervjuene hadde jeg en idé om å be informantene tegne et kart over bofellesskapet, og prate om hvert rom på «kartet». Dette tenkte jeg skulle bli en bra måte å hjelpe dem til å uttrykke seg på, i tilfelle de ikke snakket så godt norsk, samtidig som det kunne bli et verktøy for min analyse. Det viste seg at tegningene ikke ble så realistiske som jeg forventet. Jeg fikk ikke bruk for dem i analysen, men det viste seg å være en nyttig måte å gjøre situasjonen mer naturlig på, og jeg opplevde at informantene åpnet seg på en mer uformell måte. Det ble fliring rundt tegningene, og det hjalp til med å sette en fin og vennlig stemning. Tegningene fungerte som et medium for å sette i gang samtalen og å etablere trygghet.

Det var vanskelig å bruke samme metode med ungdommene i treningshybel. De fikk også ark og penn og ble oppfordret til å tegne, men de gjorde ikke det. Der vi satt, så vi jo store deler av leiligheten, og det virket unaturlig å tegne. En av treningshybel ungdommene viste meg rundt, mens den andre ikke gjorde det.

I disse samtalene åpnet jeg med å spørre om hva en treningshybel er, og så stilte jeg spørsmål om både hybelen og bofellesskapet de tidligere bodde i. Jeg brukte intervjuguiden som en veileder, men fulgte den ikke så nøye som i de andre intervjuene.

Siden jeg skulle intervju flyktninger, og fikk vite at mange som bor i bofellesskap ikke kan veldig mye norsk, bestemte jeg meg for å gjennomføre et pilotintervju.

Det var en fin måte å teste spørsmålene på, og øve på intervjusituasjonen, som var ny for meg. En voksen bekjent av meg med flyktningbakgrunn stilte til intervju, og det viste seg at han også bor i bofellesskap, bare uten ansatte. Språket mitt og spørsmålene mine viste seg å være forståelig.

I første omgang gjennomførte jeg to intervjuer etter hverandre. Informantene ønsket å ha med seg en ansatt fordi de opplevde situasjonen mer komfortabel på denne måten. Den ansatte satt og hørte på, og i flere tilfeller flirte hun sammen med ungdommene. Noen ganger søkte de bekreftelse hos henne når de snakket om reglene på huset.

Jeg opplevde dette som en veldig fin ting, og det bidro til at stemningen ble meget hyggelig, og at de delte mye personlig med meg.

Alle informantene deretter, fikk invitere med en trygg voksen til intervjuet om de ønsket det. Det var ikke alle som utnyttet denne muligheten.

Jeg ba informantene om å tegne et kart over bofellesskapet, og deretter stilte jeg spørsmål om rommene. Spørsmålene mine var gruppert etter rommene, og handlet om ting som er vanlig å gjøre i de enkelte rommene.

Etter de første to intervjuene skjønnte jeg at det jeg opplever og observerer, også har betydning for prosjektet. Siden intervjuene foregikk i hjemmet, som er prosjektets tema, måtte jeg bruke mine observasjoner i dette hjemmet. Deretter begynte jeg å skrive ned mine opplevelser fra bofellesskapet, og begynte å observere mest mulig ved de senere intervjuene.

3.3 Rekruttering

Å finne informanter viste seg å være en utfordring, tross at jeg hadde bekjente som jobbet i bofellesskap. Jeg har både kontaktet mine bekjente, og sendt e-poster rundt til flere kommuner. Alle kontakter fikk et dokument hvor jeg beskrev prosjektet mitt, og hva det innebar å delta i det.

En av mine bekjente videreformidlet forespørselen min til sin leder, og etter en kort e-postutveksling, fikk jeg lov til å intervju to ungdommer i bofellesskapet. Jeg intervjuet dem etter hverandre, og under begge intervjuene var min bekjent til stede.

Gjennom en annen bekjent, kom jeg i kontakt med et annet bofellesskap, hvor jeg gjennomførte et intervju. Deretter, i frykt for ikke å få flere informanter, sendte jeg ut nye e-poster til nye kommuner.

Lenge etter den første runden med e-poster, fikk jeg beskjed om at en ungdom til var interessert i å stille til intervju. Kort tid etter det, gjennomførte jeg intervjuet med ham. Samtidig fikk jeg svar fra en av de kommunene jeg kontaktet sist, om at de var veldig opptatt av å forsikre seg om at jeg ikke skulle spørre om sensitive ting i forhold til fortiden. Etter at de fikk vite at det ikke var tilfelle, fikk jeg tips om å lage en liten trykksak med bilde direkte til ungdommene. Etter at denne ble sendt til to bofellesskap, fikk jeg vite at det var flere som ville delta i prosjektet mitt i et av bofellesskapene.

Samtidig kom jeg i kontakt med to ungdommer som nå bor i treningshybel, og som ville stille til intervju. Jeg var usikker på om ungdommer som bor i treningshybel skulle inkluderes i utvalget, men valgte å gjennomføre intervjuer, og se hvordan livet deres er i forhold til ungdommer i bofellesskap.

Etter intervjuene følte jeg at jeg satt igjen med observasjoner og fortellinger som var relevante for mitt prosjekt. Samtidig viste det seg at treningshybler er sterkere knyttet til bofellesskapet enn jeg tenkte på forhånd. Bofellesskapet og treningshyblene er samlokalisert, og ungdommene får oppfølging fra bofellesskapets ansatte. De tilbringer fortsatt noe tid i bofellesskapet i form av leksehjelp og ukentlige middagsbesøk. Derfor valgte jeg å inkludere disse intervjuene i datamaterialet.

3.4 Utvalg

10 intervjuer med enslige mindreårige flyktninger er grunnlaget for denne studien.

For å få et helhetlig bilde av institusjonslivet, ønsket jeg å gjennomføre intervjuer både med jenter og gutter, men visste på forhånd at det var en mulighet for at det er bare gutter som skulle stille opp.

Ved utgangen av 2016 var 83% av enslige mindreårige flyktninger gutter, så sjansen for å få tilgang til å intervjuer jenter var liten (Dalgard et al., 2018, p. 16).

Jeg følte at et utvalg uten jenter ville vært veldig begrenset, og ikke gitt god nok innsikt i ungdommenes hjemforståelse. Et utvalg med både jenter og gutter ville gi mulighet for å avdekke eventuelle kjønnsmessige forskjeller. Hjembegrepet for jenter kan være noe annerledes enn for gutter.

Å være minoritet innenfor en annen minoritetsposisjon er veldig interessant, spesielt med tanke på at mange av disse ungdommene kommer fra en kultur med strenge regler, og store forskjeller mellom jenter og gutter. Jeg har likevel ikke valgt å inkludere kjønns- og interseksjonalitetsperspektivet i denne undersøkelsen, fordi jeg ønsket å undersøke enslige mindreåriges hjembegrep fra et helhetlig perspektiv, uansett kjønn. Temaet fra et kjønns- og interseksjonalitetsperspektiv er spennende, og kan være grunnlag for en masteroppgave i seg selv. Til tross for at det er få jenter i forhold til gutter i bofellesskap for mindreårige flyktninger, ble jeg kontaktet av to jenter som ønsket å prate med meg om opplevelsen av hjemlighet. Dette har gjort at utvalget mitt består av 8 gutter og 2 jenter, noe som tilsvarer det proporsjonale forholdet mellom gutter og jenter i gruppen enslige mindreårige flyktninger. I forkant av intervjuene søkte jeg forskningstillatelse hos NSD. Noen uker etter at jeg sendte inn søknaden, fikk jeg en mail fra dem, hvor de hadde noen oppklarende spørsmål angående gruppen jeg ønsker å intervju. Vi mailet fram og tilbake, og ble enige om at jeg skulle begrense utvalget til ungdommer over 16 år, for å sikre frivilligheten i prosjektet. Dette viste seg å være et bra valg, og resulterte i at jeg fikk intervjuet ungdommer som ønsket å prate om sine liv. Derfor er informantene i dette prosjektet i alderen 16-20 år.

Alle mine informanter går på videregående skole, og noen av dem har deltidsjobber i tillegg til skolen.

Jeg har ikke stilt spørsmål om hvor lenge de har bodd i Norge, og derfor vet jeg ingenting om det. Det eneste som kan indikere hvor lenge de har vært her, er språkkunnskapene til informantene. Noen av dem var flinkere med språket enn andre, men alle sammen kunne bra nok norsk til å kunne prate om hverdagen sin. Noen av dem var mer pratsomme enn andre, og noen av dem ga veldig utfyllende svar, mens andre svarte kort.

3.5 Anonymisering

Materialet er blitt anonymisert; det vil si at både informanter, bofellesskap, ansatte og steder har fått fiktive navn. Det var vanskelig å gi nye navn til mine informanter. Jeg har ikke god nok kjennskap til navn fra opprinnelseslandet til informantene, og dessuten er det i mange tilfeller så få ungdommer som bor i bofellesskapet, at opprinnelsesland kunne gjøre ungdommen gjenkjennelig. Jeg prøvde meg på norske navn i første omgang, men navn som Morten og Ola resulterte i uheldig fornorsking av datamaterialet. Etter mange runder med meg selv, bestemte jeg meg for å velge et land, som verken jeg eller de har noe å gjøre med, men som likevel høres litt «eksotisk» og annerledes ut. Jeg valgt derfor å finne navn i det

spanske navnerregisteret. For å gjøre det enklere for leseren å knytte ungdommene til riktig bofellesskap, har alle navn fått samme forbokstav som den aktuelle ungdommens bofellesskap.

3.6 Bofellesskap og informanter

Denne studien handler om ungdommer som bor på forskjellige steder i landet. Gjennom denne reisen, fikk jeg besøke fem bofellesskap, som på mange måter er veldig ulike. Det er ellers stor variasjon når det kommer til beliggenhet, antall ungdommer, antall ansatte og hvordan ansattes arbeidstid er organisert.

Jeg har besøkt 5 bofellesskap og pratet med 10 informanter. Bofellesskapene ligger i forskjellige byer, både småbyer med titusen innbyggere og storbyer med flere hundre tusen innbyggere. Først besøkte jeg Husvegen bofellesskap, hvor jeg intervjuet Hernandez og Hector. Noen uker senere besøkte jeg Villagata bofellesskap, og pratet med Victorio. Det ble stille en stund, og jeg var redd for å måtte gjennomføre prosjektet med bare tre informanter. En måned senere fikk jeg lov til å besøke Gårdsgata bofellesskap, og gjøre intervju med Garcia. Kort tid etter det, kom jeg i kontakt med lederen for Blokkgata og Eiendomsgata bofellesskap. I første omgang pratet jeg med Benedicto og Bolivar i Blokkgata bofellesskap. Begge gutter bor i treningshybel, i motsetning til de andre informantene som bor i bofellesskapet. Til slutt besøkte jeg Eiendomsgata bofellesskap, hvor jeg fikk prate med Enrique, Esteban, Esma og Estella.

3.7 Intervjuguide og observasjon

I intervjuene benyttet jeg en tematisk intervjuguide, med spørsmål knyttet til husets rom. Jeg fulgte ikke intervjuguiden slavisk, men passet på å få svar på spørsmålene om forskjellige temaer. Rekkefølgen på spørsmålene var tilfeldig, og jeg tok alltid utgangspunkt i det rommet intervjuet ble holdt i. Intervjuene var veldig like, bortsett fra intervjuene i Blokkgata bofellesskap, hvor informantene bodde i treningshybel, og derfor ikke fikk så mange spørsmål om fellesrommene som andre informanter. Under disse intervjuene stilte jeg spørsmål om hvordan de har det i hybelen, og hvordan det var før, da de bodde i bofellesskapet.

I tillegg til intervjuene, observerte jeg hjemmet og relasjonene under mitt besøk i bofellesskapene. Etter hvert besøk, skrev jeg detaljerte feltnotater om hva jeg hadde observert. Intervjuene og feltnotatene sammen skaper denne oppgavens datamateriale. Jeg har ikke spurt

om å bli vist rundt i huset, men takket ja hvis jeg ble invitert til å se rundt. Jeg ble invitert rundt i Gårdsgata og Eiendomsgata bofellesskap, og var i hybelen til Bolivar og Benedicto. I tillegg til det, fikk jeg se Estebans rom.

3.8 Etikk og egen rolle

I en intervjusituasjon er det fare for at en ivrig forsker i sin søken etter dybdeforståelse kan spørre om sårbare, private ting. Derfor er det viktig å forholde seg til informanten på en respektfull måte (Kvale, Brinkmann, Anderssen, & Rygge, 2015, p. 96). Temaer knyttet til hjem, kan oppfattes privat for enkelte. Derfor var jeg opptatt av å formulere spørsmålene mine på en måte som skaper en hyggelig tone. Jeg har i forkant av intervjuene forklart ungdommene at hvis de føler at et spørsmål blir ubehagelig, og de ikke ønsker å svare, så er ikke det noe problem.

I forberedelsesprosessen måtte jeg ta stilling til om hvorvidt vil jeg inkludere ungdommens fortid i mitt materiale. Mine spørsmål dreide seg om opplevelse av hjem i nåtid og framtid. Ungdommene hadde mulighet til å trekke inn fortid, hvis de selv ønsket det, men det gjorde de ikke. Det kan være mange grunner til det. Det kan handle om sikkerhet, men kan også være altfor privat og vanskelig til at de ønsket å prate med meg om det. Ungdommene har blitt intervjuet mange ganger under asylprosessen, og blitt spurt om vanskelige, private forhold i fortiden. Dette kan gjøre at selve intervjusituasjonen er ubehagelig, og derfor har jeg valgt ikke å stille spørsmål om fortid.

Jeg vet derfor i de fleste tilfellene ikke hvor ungdommene kommer fra, jeg kjenner ikke til familiene deres, og om det er noen de savner hjemmefra. Jeg kjenner ikke til livet deres før de kom til Norge, og heller ikke hvordan hjemmet deres var i hjemlandet.

Det er stor variasjon i informantenes norskkunnskaper; noen av dem snakker bra norsk, mens andre har utfordringer med å gjøre seg nøyaktig forstått. Jeg er opptatt av å behandle deres historier med respekt, og formidle deres budskap, sånn at det gir mening. I intervjuene spilte både kroppsspråk og mimikk en stor rolle, noe som gjør det vanskelig å ta deler ut av konteksten, sånn at det er forståelig.

Siden muntlig språk er noe annerledes enn skriftlig, har jeg korrigert noe på grammatiske feil, og fjernet noen halvuttalte ord. Jeg har likevel ønsket å beholde ungdommenes sjel i deres fortelling, og derfor har jeg ikke gjort store endringer. Dette gjør at mye av deres fortelling blir grammatisk feil, noe som jeg bevisst har beholdt. Jeg har også lagt til noen ord i deres fortelling, for å sørge for at meningen deres kommer tydeligere fram. Disse ordene forandrer

ikke meningen, men gjør den mer forståelig, når den er tatt ut av konteksten. Disse ordene står i kantede parentes, og består i stor grad av ord og uttrykk som ungdommene eller jeg har sagt tidligere i intervjuet.

Intervjuet, intervjupersonene og den produserte kunnskapen er påvirket av menneskelig samspill under intervjuet, og kunnskapen man får under et intervju påvirker intervjupersonenes syn på hverandre (Kvale et al., 2015, p. 95).

For å kunne drive god forskning, trenger man å reflektere over seg selv, sin rolle og sine «tatt-for-gitt-heter». Jeg har benyttet flere roller for å skaffe adgang til informantene. I det ene bofellesskapet fikk jeg kontakt med informanter via en tidligere kollega, mens jeg for å komme i kontakt med en av de andre bofellesskapene, fikk jeg hjelp av en av mine studievenner. I kontakt med disse bofellesskapene, hadde jeg en litt annerledes rolle enn i bofellesskapene jeg fikk kontakt med via oppsøkende virksomhet. Bofellesskapslederne var mer åpne og trygge på meg når jeg kontaktet dem via bekjente, enn når de fikk en epost fra en ukjent student. Jeg måtte derfor jobbe aktivt for å skape tillit og betrygge lederne om at jeg tar etiske spørsmål på alvor, og ikke skal utsette ungdommene for ubehagelige og sårbare spørsmål.

Under intervjuene tok jeg på meg intervjuerrollen, som kan sammenlignes med Wadels (1991) «lærlingerolle»-begrep. Lærlingen prøver å lære fra folk istedenfor å studere dem og skaffe seg informantens kulturelle kunnskap (p. 34). Jeg vil argumentere for at det var det jeg drev med, og ikke en studie av mennesker. Før intervjuene innledet jeg vår prat med å fortelle at det jeg er nysgjerrig på, er deres liv, og hva de driver med. Siden jeg selv ikke har bodd i bofellesskap før, og ikke vet hvordan det er, ønsket jeg at de kunne lære meg reglene og beskrive livet der. Jeg stilte spørsmål som var åpenbart dumme i informantenes øyne, som stusset over hvorfor jeg spurte om såne åpenbare ting. Jeg hadde virkelig ikke kjennskap til bofellesskapslivet, og derfor kunne jeg ta på meg lærlingerollen.

Jeg vil også trekke inn innvandrerrollen, fordi jeg mener at det også er viktig. I min rekrutteringsrunde har jeg eksplisitt uttrykt at jeg kommer fra et annet land, fordi jeg mener at det skaper en type forståelse for at vi har vært gjennom noe av det samme.

3.9 Analysetilnærming

Jeg starter analysen med en kort feltanalyse for hvert bofellesskap, hvor jeg introduserer ungdommene. Med dette ønsker jeg å skissere mitt utgangspunkt, og mine opplevelser av hvert enkelt bofellesskap, og deretter se dem i lys av ungdommenes fortelling.

I analysen står Giddens' ontologiske sikkerhetsbegrep sentralt med bruk av analytiske spørsmål ved aspektene ved det. Jeg har begynt analysen tidlig i prosessen, allerede etter to gjennomførte intervjuer. Etter utallige gjennomlesninger av materialet, kom det fram andre interessante aspekter, som signifikante andre, eiendeler og intime soner. Derfor har jeg i den senere analyseprosessen fokusert på ungdommenes forhold til de voksne og de andre ungdommene, spesielt i forhold til trygghet, fortrolighet og vennskap.

Jeg har også fokusert på informantenes fortelling om sine personlige eiendeler, og deres muligheter til å være alene og uforstyrret, og samtidig deres muligheter til intimitet med kjærestene sine.

Når intervjuene var ferdig, oppdaget jeg at det er store miljømessige forskjeller mellom bofellesskapene. Disse forskjellene hadde stor betydning for hjemlighet. Noen hjem var tomme, mens andre var livlige og fulle av eiendeler.

Analysen omfatter tre hovedtemaer: Fysiske omgivelser, sosiale relasjoner og regler. Det var utfordrende å organisere oppgaven, da disse temaene henger sammen med hverandre.

Til slutt valgte jeg å strukturere analysen min etter rommene i bofellesskapene, og avslutningsvis oppsummerte jeg mine funn i fire store temaer: Personlige relasjoner, ledelsens hjemlighetsfilosofi, besøk og privathet.

4. Analyse og funn

4.1 Huset: «Vi har egentlig ganske stort hus»¹

I dette prosjektet har jeg besøkt fem bofellesskap, og alle fem var forskjellige på sin måte. To av dem hadde samme ledelse og lå i samme by, mens resten lå i hver sin by, hver sine omgivelser og hadde hver sin ledelse. Noen av dem har eksistert lenge, og noen av dem er relativt nyåpnede. I denne delen av oppgaven skal jeg beskrive mine besøk i hvert bofellesskap, og analysere mine observasjoner.

4.1.1 Husgata bofellesskap

I Husgata bofellesskap bor *Hector* og *Hernandez*. Hector ga inntrykk av at han var en stille og rolig gutt, som brydde seg om andre og om reglene. Hans fortelling var preget av reglene, og hans måte å forholde seg til dem på. Hernandez ga inntrykk av å være en blid og pratsom gutt, som var glad i å forhandle med ansatte når det kommer til regler. Hans fortelling var preget av respekt for andre, og en annerledes forståelse av reglene. Begge guttene har fylt 18 år, og dette hadde en betydning for deres opplevelse av bofellesskapet. De kan nemlig flytte ut når de vil, noe som står sentralt i deres fortelling.

Det var veldig vanskelig å finne fram til Husgata bofellesskap. Det viste seg at jeg hadde gått forbi huset og lagt merke til det, men det så ut som et vanlig familiehjem og derfor gikk jeg bare rett forbi.

Jeg gikk tilbake til huset og ringte på, og Hilde, ansatt på bofellesskapet, og min tidligere kollega, åpnet døren og invitert meg inn. Et hyggelig rot møtte meg, jeg nesten snublet over en haug med sko. Knaggene var fulle, og jeg slet med å finne en hvor det var plass til jakken min. Det var mye liv i huset. Man hørte samtaler både fra det ene og det andre hjørnet.

Jeg la merke til en tavle ved siden av en dør, hvor det stod hvem som jobbet den dagen. Det var det eneste tegnet på at dette var et bofellesskap, hvor noen var tilstede som ansatt.

Jeg ble invitert nedover trappen, og Hilde banket på en dør, som kjapt ble åpnet av Hector. Vi gikk inn i et rom i nærheten. Rommet hadde et rundt bord med seks stoler. Jeg la merke til at

¹ Hernandez, Husgata bofellesskap

det bak en skillevegg var en sovealkove. Senere fikk jeg vite at dette rommet var et møterom, hvor de som er på nattevakt sover.

4.1.2 Villagata bofellesskap

Victorio er 16 år gammel, og ga inntrykk av å være en aktiv og sosial gutt. Hans hverdagsnarrativ var preget av en narrativ forståelse av «det vanlige». Han var litt sliten under intervjuet, og satt ganske avslappet, men urolig.

Villagata lå sentralt og i en enebolig. Gangen var rotete, og huset var livlig. Ungdommene samlet seg i kjøkkenet og pratet. *Victorio* og den ansatte hilste på meg fort, og viste meg veien ned til kjelleren. Nede gikk vi inn i et soverom, hvor det lå et kontor bak en skillevegg. Kontoret var innredet behagelig med lenestoler, og egnet seg til både uformell samtale og jobbing ved kontorpult. Selv om rommet åpenbart var et kontorlokale, var det innbydende og privat. Siden man gikk gjennom et soverom for å komme inn til kontoret, opplevdes rommet mer privat enn offentlig. *Victorios* kroppsspråk ga inntrykk av at han var godt kjent på stedet. Han satt rastløs på stolen, omfavnet en pute og var synlig sliten. På spørsmålet mitt om at han var sliten, svarte han at han hadde vært på fotball og var sliten.

4.1.3 Gårdsgata bofellesskap

Garcia er «nesten 17 år gammel», og ga inntrykk av å være en åpen og vennlig gutt. Han tilbød meg lunsj ved flere anledninger, og tilbød å vise meg rundt. Han pratet ivrig om sitt liv, og etter intervjuet fulgte han meg til bussholdeplassen i nærheten.

Ved siden av skogen lå Gårdsgata bofellesskap. Jeg ringte på, og straks åpnet *Garcia* døren. Vi hilste på hverandre, og jeg kom inn i gangen, som var smal med knagger og skohyller. Jeg la merke til 2 par skisko som var merket med navn. Det var spesielt at skoene var merket med navn, spesielt med tanke på at det bare var tre ungdommer som bodde i huset, og *Garcia* fortalte senere at skoene ikke tilhørte ham. Jeg la også merke til at det i gangen også hang et «Husregler» - ark og et rømningsvei-skilt.

Jeg ble invitert inn i spisestua, hvor vi satte oss, og *Garcia* spiste ferdig lunsjen sin. På veggen bak meg hang en stor tavle med forskjellige planer. Der hang det liste over gjøremål, timeplaner, aktivitetsplan for hver ungdom og en handleliste.

På kjøkkenet hang en lapp på kjøleskapet med anvisninger om hva man gjør med matrester.

Fra stua var det dør til soverommet til nattevakten. I gangen sto det flere garderobeskap med ansattes navn på, og jeg fikk vite at det var der de ansatte oppbevarte sengetøyet sitt. I andre etasje var det et kjøkken med en ubrukt seng, som stå vendt på siden. Her var det flere lapper med regler om lekseskriving.

Huset ga inntrykk av et sted, hvor det var folk, men hvor ingen som bor. Skriftligheten i huset ga inntrykk av et veldig regulert og planmessig liv. Disse trekkene hører til det institusjonelle, og ikke det hjemlige.

4.1.4 Blokkgata bofellesskap

Benedicto og *Bolivar* bor i treningshybel i Blokkgata bofellesskap. *Benedicto* ga inntrykk av å være åpen og hjelpsom, og stolt av å vise fram hjemmet sitt. *Bolivar* ga inntrykk av å være en reservert og stille gutt, men han valgte likevel å vise meg rundt i den lille leiligheten sin.

Bygget til Blokkgata bofellesskap og et sykehjem lå vegg i vegg under samme adresse. I første etasje lå bofellesskapet til høyre, og treningshyblene til venstre. Ved hver leilighet hang et pepperkakehjerter med navnet til ungdommen på. Treningshybelen var liten, med soverom, stue og kjøkken i ett åpent rom. Den eneste døren i hybelen var døren til baderommet. På ytterdøra var det post-it-lapper med beskjeder man skulle huske på. Den andre hybelen var veldig lik, men likevel annerledes. Mens hybelen til *Benedicto* var veldig lys og åpen, var *Bolivars* hjem mørkere og mer lukket. *Benedictos* leilighet var fullt av bilder og plakater, mens *Bolivar* hadde tunge, mørke møbler, og to store malerier på veggen.

Inne i bofellesskapet luktet det middag. Der var det gardiner i vinduene, og møbler i gangen med bøker i bokhyller. På et ark på veggen, sto det at man skulle ta av seg skoene. Inne i spisestuen satt alle sammen rundt et langbord og spiste middag.

4.1.5 Eiendomsgata bofellesskap

I Eiendomsgata bofellesskap bor *Enrique*, *Esteban*, *Estella* og *Esma*. *Enrique* ga inntrykk av å være en kul og sosial ungdom, som er kompis med alle. Under intervjuet kom det andre beboere bort og tullet med ham. *Esteban* syntes å være en vennlig og ivrig gutt. Han inviterte meg inn på rommet sitt, og viste det fram med stolthet. *Estella* ga inntrykk av å være en stille og pliktoppfyllende jente, som var opptatt av sine gjøremål og oppgaver. *Esma* syntes å være veldig reservert og konkret. Hun delte ikke like mye om sitt liv med meg som de andre gjorde.

Eiendomsgata bofellesskap lå i en høyblokk, med kommuneskilt ved døra. Inne i gangen langs den ene veggen var det en korktavle, med masse ark og reklame på. Midt på sto det en oversikt over de forskjellige etasjene i huset:

Underetasje; eldresenter/dagsenter, første etasje; kontorer (krysset over), andre etasje; bokollektiv, tredje etasje; bofellesskap, fjerde og femte etasje; boliger, sjette til åttende etasje; trygdeboliger.

Inne i bofellesskapet sto sofaer, små kommoder, stoler langs hele korridoren, og veggen var godt pyntet. Ved inngangen hang en tavle på veggen, hvor det sto velkommen på mange språk. Det var mange pyntegjenstander og personlige gjenstander spredt rundt i huset, som potteplanter, strikkeskøy, brettspill og godteskål.

Eiendomsgata bofellesskap var veldig høylytt og folksomt. Folk pratet på forskjellige språk, kom og gikk. Det var kunst, bilder og tavler langs hele korridoren. På hver dør hang det en korktavle med håndskrevne navn på, samt en timeplan med små brikker som kunne skiftes for de enkelte dagene, og på dem sto det ord som «venner», «fritid» osv. Det hang en krittavle med tidspunkt for middag, og en annen korktavle med ungdommenes bursdager på.

I stua var det to sofaer. En tv som det gikk en fotballkamp på, var satt på lydløs. Det sto en skål med potetgull og kjeks på bordet.

Det var mange ting i huset: Mange planter, bøker, et piano i stua, en kurv med strikkeskøy, lys på bordet, et skap med brettspill i. Det kom og gikk ungdommer og voksne, som gikk rundt og pratet både norsk og fremmedspråk. Guttene omfavnet hverandre og tøyset. Det var vanskelig å se forskjell på ansatte og ungdommer. Mens jeg var der begynte folk på kjøkkenet å vaske, ungdommer og ansatte sammen.

Esteban inviterte meg til å se soverommet sitt. Rommet var stort og godt pyntet. Det var bilder og diplomer på veggen. Bildene viste biler og fotballspillere, og han viste meg en artikkel på veggen fra asylmottaket. På rommet var det eget toalett, som var ganske stort og tilpasset rullestolbrukere.

4.1.6 «Andre etasje er viktig for oss, vi kan gjøre alt der»²

Ungdommenes beskrivelser av husene er veldig forskjellige. Det som er viktig for en av dem, er ubetydelig for den andre.

«Skal jeg tegne? (...) Herregud! Det er jeg veldig dårlig også (...). Men når det hele eller jeg kan tegne bare her (...). Herregud, ass. Nei, nei det blir vanskelig

² Hector, Husgata bofellesskap

(...). Prøv å hjelpe meg, du har sett det, ikke sant? (...) Sa nede sant (...) Ja. Ok. Du har kommet rett her, ikke sant? (...) Egentlig skulle være. Ok. Også..(...). Ja. Har vi de forskjellige huser her som er åtte, eller jeg vet ikke rundt åtte. (...). Også har vi der kontor. Og har vi den stua den der. Også på den der som du har kommet inn, hvis du går til venstre side, så har vi der på hybel, som jenter bor der.»

-Enrique, Eiendomsgata bofellesskap

Som det kommer fram i Enriques fortelling, sliter ungdommene i Eiendomsgata bofellesskap med å beskrive hjemmet sitt, fordi de ikke vet hvor det starter. De vet ikke om hjemmet starter ved inngangen til bygget, eller inngangen til etasjen. De to bofellesskapene som er plassert i blokk, Blokkgata og Eiendomsgata bofellesskap, er skiltet, og ser fra utsiden ut som en kommunal institusjon. Begge er samlokalisert med andre tjenester. Dette kan være grunnen til at ungdommene ikke vet om de også skal inkludere de andre tjenestene som er lokalisert i bygget i sine beskrivelser.

«Vi har egentlig ganske stort hus, eller veldig stort hus. Vært mange bofellesskaper vi er ikke sett like store hus, som vi har her. Også jeg er dårlig på (ler) tegning, så jeg glemmer den. (...). Jeg liker ikke tegne (ler). Jeg har et hus som her er veien, det er ut vegen, ikke sant? Så her ligger Husvegen, også det er vei også. Lite her er parkering, også her er vårt hus ligger på sånn måte, også nei jeg må ha litt store (ler). (...). Også her huset våres ligger på sånn måte, og her vi har en garasje, Sånn Hilde? [spør den ansatte]. Det er ganske stor garasje så har store biler, og har bak er sånn. Går inn trappa opp til andre etasje i garasje oss. (...) Sånn, også kommer inn og huset (ler). (...). Også her, nei men det blir stor! (ler) Rommet mitt (...). Også her ligger rommet mitt, som jeg bor (...) det er vei til stua har ganske stor stue.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

Som det kommer fram i Hernandez' fortelling, ligger Husgata bofellesskap i en stor enebolig. Det gjør også Villagata og Gårdsgata bofellesskap, og i disse tre bor det få ungdommer, alt fra tre til seks-syv per bofellesskap. Disse bofellesskapene ligner på mange måter på et vanlig hjem. Få ungdommer bor i et stort hus som er bygget for at en familie skal bo der, og derfor kreves mindre arbeid for å skape hjemlighetsfølelse.

Ontologisk sikkerhet er sterkt forankret i de romlige omgivelsene (Giddens, 1996), og derfor er det viktig å se nærmere på hvordan de fysiske omgivelsene påvirker ungdommenes hjemfølelse.

Det blir tydelig hvor mye det materielle miljøet har å si, i forhold til hvordan bofellesskapene er organisert, og hvordan ungdommenes hverdag er. Bofellesskapene blir ikke bygd for å romme en institusjon, men kommuner kjøper bygg for å bruke dem som en.

Større byer bosetter flere ungdommer enn mindre byer, og i større byer blir bofellesskapene plassert i boligblokker, mens i mindre byer oftere i eneboliger. Boligblokk-bofellesskap er i utgangspunktet bygget for å romme mange boliger, og når et bofellesskap tar i bruk en hel etasje, har man ofte mange rom. Disse rommene blir til ungdommenes rom, og det blir fort plass til 8-10 beboere. En enebolig derimot, er bygd for å romme færre mennesker, og derfor rommer disse bofellesskapene ofte kun 3-6 ungdommer.

4.1.7 «Det er som vanlig si, akkurat som vanligvis folk»³

Ungdommene har ved flere anledninger gitt uttrykk for at spørsmålene mine er merkelige. De er forundret over at jeg spør om hva de gjør etter at de har våknet. Victorio, informanten fra Villagata bofellesskap, var den som var aller mest oppgitt over dette:

«Det [morgenrutiner] er det som vanlig si, akkurat som vanligvis folk bare står opp, dusjer, spiser frokost, også drar jeg på skolen. (...) Ja, det [spise samlet] er liksom forskjellig, liksom. På frokost spiser vi sammen, mat, kveldsmat, det varierer liksom. Noen ganger sammen, noen ganger noen er ikke sulten, noen er sulten, ikke sant? Så der varierer der også. (...) Det er egentlig vi som kan velge menyen i uka, da, hva vi vil spise og sånn, så kan de lage de voksne. (...) Ja, de som lager maten. Vi kan også lage mat og sånn. (...) Egentlig som vanlig, så folk sier det [matrett] de liker og så de [ansatte] pleier å si, ok hvis det er greit så. (...) Sånn ting [aktivitet] liksom. Det vanlig man gjør med venner da.»

-Victorio, Villagata bofellesskap

Ungdommene ønsker å framstå som vanlige, siden de opplever sine liv som vanlige. «Det vanlige» defineres innenfor selvets refleksive prosjekt. Dette prosjektet skaper selvidentiteten gjennom selvfortellingenes refleksive strukturering (Giddens, 1996). Ungdommene jobber aktivt med å skape en forståelse av seg selv, en fortelling, basert på sine liv.

³ Victorio, Villagata bofellesskap

I Victorios selvfortelling står «det vanlige» sentralt. Han oppfatter seg som en vanlig ungdom, som gjør vanlige ting, og er usikker på hvordan han skal svare på mine spørsmål. Det vanlige skal settes ord på, det skal defineres.

Mine spørsmål er ment for å avdekke regler og rutiner. Et vanlig hjem består ikke bare av regler og rutiner, det består også av impulsivitet, og forskjellige ønsker som skal koordineres. Et vanlig hjem blir derfor et sted hvor rutinene finnes, men likevel kan overses, hvis man ikke ønsker å følge dem.

4.2. Kjøkkenet: «Her er kjøkkenet, ikke sant, og her sånn vi spiser»⁴

4.2.1 «Alle de som bor her, spiser samme middag og prater sammen ja, blir hyggelig»⁵

«Kjøkken, det er det jeg som, hver søndag jeg lager mat. Så alle har det egen, egen dag for å lage mat da. Så hver søndag, ja det er min tur til å lage mat, andre dager en annen ungdom som lager mat. Så det er det hver sin tur til å lage mat da. Men det er det felles, felles det to dager fredagen og lørdag da. Så da er det felles. Hele, de som har lyst, de kan hjelpe til. De som ikke, men de som jobber her, voksen og sånn, så de lager mat til oss da. Men hver morgen, fordi jeg går tidlig på skolen da, enn de andre, så de lager mat til oss. Kanskje av og til da, så det spiser vi, men andre dagen egen tur å lage mat. (...) Da sitter vi sammen og spiser. (...) Vi handler hver mandag, og herfra går tre-fire stykker. Men de ungdommer, de som har lyst å være, og ta noen og de kan bare plukke den opp, og de som vil ikke. Fordi det er en list, de skriver om hva vil du, og hva vil de ikke, så de spør etter oss, da. Så det vi har lyst til, vi sier til de, og de skriver på en liste da.»

- Esteban, Eiendomsgata bofellesskap

Kjøkkenet er rommet hvor matlaging foregår, og måltider spises. Hvorvidt ungdommene spiser og lager mat sammen, har betydning for hjemligheten. Blir matlaging og spising sosiale aktiviteter, eller blir de plikter som skal gjøres? I Eiendomsgata bofellesskap, er ungdommene

⁴ Garcia, Gårdsgata bofellesskap

⁵ Enrique, Eiendomsgata bofellesskap

inkludert i hele prosessen. De er med fra planlegging til selve middagen. Selv om deltakelsen er lystbetont, må alle ta del i matlagingen en gang i uken.

Benedicto, som i dag bor i treningshybel, forteller om fokus på fellesmiddager også i Blokkgata bofellesskap:

«Dem hjelper så meg med mye ting fortsatt, eller jeg har lekser en gang, en dag i uken fast leksehjelp. Hver tirsdag, så har vi felles middag, også leksehjelp. (...) Ja, det er sånn, jeg bestemmer hva skal jeg spise, hva jeg skal lage. Jeg lager enkel mat, som ikke tar så mye tid, fordi jeg har så mye å gjøre på skolen, så jeg kan ikke stå der i halvtime-en time sånn. (...) Ja, vi har lært så masse retter. Fordi når man bor i sånt bofellesskap, så der, ikke sant forskjellige mennesker, eller forskjellige ungdommer fra forskjellige land, ikke sant. Så de har forskjellig mat også å lære oss bort, ikke sant? Jeg har lært masse, så jeg skal sikkert ikke de mange, alt sammen, men de viktig, viktigste, sånn. (...) Vi lagde mat, alle lager jo mat en gang i uken, de som bor der. Som men jeg velger jo ikke mat jeg vil ha, ikke sant, og hvilken hva er i den, inneholder, jeg må finne ut selv, det er opp til meg hva, hvilken. Jeg sier sant, jeg vil ha på måte lammegryte eller andre ting også, de jeg må si den må dere kjøpe, så kjøper de den.»

-Benedicto, Blokkgata bofellesskap, treningshybel

Slik Esteban og Benedicto beskriver, settes det sosiale aspektet ved matlaging og spising i fokus. Ansatte oppfordrer til fellesmiddager og felles matlaging.

Eiendomsgata og Blokkgata rommer over 10 ungdommer hver, mens de andre bofellesskapene bare har 3-6 beboere. Fellesskapsfølelse i et hjem med over ti beboere, krever arbeid fra de ansattes side. Slik kan ansattes innsats for fellesaktiviteter, bidra til samhold og gode relasjoner i hjemmet.

Ifølge McIntosh et al. (2010), mener ansatte i bofellesskap at det å samles rundt middagsbordet er med på å skape samhold i gruppen. Kjøkkenet blir, i ansattes hjemforståelse, et fysisk og symbolsk samlingspunkt, hvor de lever mye av sitt familieliv. Slik bidrar fellesmiddager ifølge McIntosh et al. (2010) til hjemlighetsfølelsen i boligen.

Identitetsskaping foregår i sosial samhandling. Derfor kan samling rundt middagsbordet forstås som en viktig hendelse fra et ontologisk sikkerhetsperspektiv. Ungdommene lærer å forholde seg til andre mennesker, og blir sosiale med dem de bor sammen med. Måltidsrutiner er ment å skape struktur og kontekst for daglig samspill mellom de ansatte og ungdommene

(McIntosh et al., 2010). Slik blir middagsbordet et sted hvor ungdommene møtes og opprettholder sine relasjoner til hverandre og de ansatte.

På grunn av mangel på biologiske relasjoner, trenger beboerne i bofellesskap å legge mer i arbeidet for å fungere som en helhet. De trenger å tilbringe tid sammen og bli kjent, ikke bare fordi de skal fungere som en gruppe i de årene de bor i bofellesskapet. De kan også bygge sterke vennskapsbånd, og forbli en del av hverandres nettverk etter utflyttingen fra bofellesskapet.

Det er ikke alle bofellesskap som har et slikt fokus på fellesmiddager som i Eiendomsgata og Blokkgata. Hernandez fra Husgata bofellesskap, fokuserer på spisingens praktiske aspekt framfor dens sosiale:

«Det er lite forskjell fra dag til dag, så (...). Ofte når vi kommer hjem, så det kommer først og de [ansatte] lager noe. Så spiser vi sammen. Hvis vi kommer noen ganger og så kommer noen en time forskjell, så spiser da en og en. Også hvis vi kommer, og vi kommer ofte litt forskjellig tiden, ikke sant? Så der vi spiser alene der. (...) Men hvis noen kommer, noen ganger vi kommer sammen eksempel hjemme en halvtime og sånn, da vil fleste spiser felles så det er også. Som i går. I går var det sånn vi spiste mange sammen. (...) Ja det er [klokka] fire og fem pleier som vi spiser. (...) Det er dumt å si de som lager (ler). (...) Det er personal som lager mat.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

I Husgata bofellesskap spiser man når man har mulighet, og måltidet fungerer ikke alltid som sosial arena. Ungdommene driver med mange aktiviteter. Mange av dem jobber om ettermiddagen, og derfor blir det vanskelig å få til en samlet middag hver eneste dag. Både i Blokkgata og Eiendomsgata bofellesskap, som begge har veldig mange ungdommer, blir det likevel stort fokus på samling rundt middagsbordet. Fellesmiddager blir beskrevet som noe hyggelig og fint. Det sosiale aspektet kan derfor forstås som en avgjørende faktor når det kommer til hjemlighet.

Hector, som bor i Husgata bofellesskap, forteller om fleksibilitet i forhold til reglene for måltider og matlaging:

«For eksempel, hvis jeg ser på tv, og jeg ikke sulten, og hvis det er middag, hvis det er middag, jeg må slutte tv, ikke sant? (...) Ja felles middag, også hvis jeg vil ikke bli med, jeg må slutte tv, slutte tv sånn er regel i den bolig. (...) Når jeg kom

først til Husvegen, vi hadde som en regel at personal lager mat egentlig. Men hva hver en uke, må en person hjelp, hjelpe personalet (...) hver på, på tirsdag jeg, og fredag han, og lørdag hun sånn, vi hadde det (...) men etter hvert vi forsvant det. (...) Personalet sa mange ganger, men kanskje det hjelper ikke. (...) Hvem bestemmer [middagen]? Vi! (..) Ja, [pleier å snakke sammen om middagsønsker], hver onsdag vi har husmøte. Sånn vi snakker om hvis vi har problemer, og sånn hvis vi vil. Også hvis vi skal ha en tur, er det sånn til andre by, vi snakker i husmøte.»

-Hector, Husgata bofellesskap

Som Hector beskriver, var det i utgangspunktet ungdommenes plikt å bidra til matlagingen, men etter hvert var det vanskelig å håndheve reglene, da matlagingen ikke var lystbetont i utgangspunktet. Det ligger fleksibilitet i reglene, som tilpasses ungdommenes ønsker og behov. Mange bofellesskap har skriftlige matplaner, som er laget i samarbeid med ungdommene, og tilpasset deres ønsker og ferdigheter.

I Gårdsgata bofellesskap er det en aktivitetsplan på kjøkkenveggen, hvor det er oversikt over ungdommenes aktiviteter og gjøremål. Her står det også hvem sin tur det er å lage mat, og handleliste. Hverdagen i Gårdsgata er strukturert rundt skriftlige planer og orden. Det er det eneste bofellesskapet som bruker skriftlige regler også utenom det mest nødvendige.

De fleste bofellesskap har skriftlige planer over plikter, som aktiviteter, vasking og matlaging. I Gårdsgata bofellesskap er det i tillegg instruks på kjøkkenet, om hvordan mat skal oppbevares og kastes, skriftlige husregler, og regler for leksekriving. I slike instruksjoner og reguleringer kommer ansattes behov for å kontrollere ungdommene fram, noe som kolliderer med den vanlige hjemforståelsens frihet og autonomi (McIntosh et al., 2010). Samtidig gjør instruksjoner det enklere for ungdommene å følge med på gjøremål, lære om matlaging og forholde seg til struktur.

«På kjøkkenet vi har uka[plan], vi lager en gang. Vi har timeplan, også lager jeg hver tirsdag. Også lager jeg som jeg liker sånn, eller som jeg kunne lage, så spiser vi sammen.»

-Enrique, Eiendomsgata bofellesskap

Enrique forteller om strukturerte rutiner, aktivitetsplan, og en hverdag som er like planlagt, som i Gårdsgata bofellesskap. Likevel blir ikke reglene like alvorlige på grunn av at de ikke står nedskrevet, og dette gir mulighet for forhandling. Her blir det nødvendig med en viss grad

av skriftlighet, på mange måter, siden det er mange som bor i huset. Gjøremålene i Eiendomsgata er forankret i ungdommenes hverdagsforståelse, og aktivitetsplanen fungerer som hjelpemiddel for de ansatte og ungdommene. Det er ikke noe krav om store matferdigheter; ungdommene får lage det de vil og det de kan. I bofellesskapet er det stort fokus på læring og støtte. Aktørene oppnår ontologisk sikkerhet gjennom rutinerne relasjoner mellom signifikante andre (Giddens, 1996). Å ha en rutinemessig orden, er derfor veldig viktig for hjemligheten. Forutsigbarhet og stabilitet som møter fleksibilitet og frihet, bidrar til en trygg tilværelse i et hjem med mange mennesker og mye liv.

Ontologisk sikkerhet blir følelsen av at man aktivt kan bidra til å skape sitt miljø og sitt hjem, og kunne bestemme over hva som skjer der (Giddens, 1996). Ungdommene blir aktive deltakere i de fleste bofellesskap, og de er med på å skape reglene, og selve hjemmet. Uten ungdommenes svar på hjemmets regler, fungerer de ikke. De må produseres av og i samarbeid med ungdommene, og tilpasses ungdommenes skiftende behov.

4.3 Stua: «Vi pleier å se på film, (...) spise sammen, prate sammen»⁶

4.3.1 «Ja, jeg er venn med dem»⁷

Stua er en arena for fellesskap, et sted hvor vennskap gjøres. Ungdommene som bor i bofellesskap kjenner ikke hverandre fra før, men blir plutselig flyttet sammen og må lære å leve sammen, og bli kjent med hverandre.

«Vi er ja, vi kjente ikke fra før noen, så vi ble kjent her, og vi er ganske inni med hverandre, men det er sånn alle huser har noen problemer mellom sånn. Ingen hos oss er, men hvis vi tenker vi er fra forskjellige kulturer så det er mye ble noen ganger sånn misforstått med hverandre krangler med hverandre, men etter hvert ble bedre enn så, vi har ikke noe problem med hverandre.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

Måten ungdommene i Husgata bofellesskap beskriver sitt forhold til hverandre på, tyder ikke på tette bånd eller gode vennskap. De er fra forskjellige kulturer, noe som kommer

⁶ Enrique, Eiendomsgata bofellesskap

⁷ Garcia, Gårdsgata bofellesskap

fram flere ganger i ungdommenes fortelling. Alderen varierer også. Det er ungdommer mellom 14 og 18 år i bofellesskapet, og alle har sine egne interesser og fritidsaktiviteter. Hernandez forteller om konflikter og misforståelser som vanlige hendelser i bofellesskap. Han beskriver det «å bli kjent» som noe avgjørende for en harmonisk hjemmeatmosfære. Livet er vanskelig når man bor sammen med fremmede som er fra forskjellige land og kulturer. Ikke alle mestrer språket så godt, og dette kan gjøre det vanskelig å knytte bånd. Å skape et hjem tar tid. Begynnelsen er vanskelig, men etter hvert bygger man relasjoner, og lærer hvordan det andre er.

I Mifflin og Wilton (2005) sin hjemforståelse står sosiale relasjoner sentralt. Sosial kapital gjennom reproduksjon av regler og normer ligger ikke bare i relasjonen mellom ansatte og ungdommene, men også i relasjonen mellom ungdommene. Måten de håndterer sitt samliv og skaper regler på seg imellom, bidrar til å bygge en felles sosial kapital. I dette aspektet kommer forskjellene mellom bofellesskapene tydelig frem. Bofellesskapet kan være et sted for samhold og vennskap, eller et sted for utenforskap og konflikter. For å bygge samhold er det nødvendig å tilbringe tid sammen. Når man er i slekt, bygges relasjonene naturlig, men det er også vanlig når venner bor sammen at de bygger relasjoner til hverandre og gjør ting sammen. Man oppfører seg annerledes foran fremmede enn man gjør foran venner og familie. Det er vanskelig å slappe av med fremmede rundt seg. Man sparker ikke av seg skoene og legger beina på bordet i en kaffebar, men det kan man finne på å gjøre hjemme. For å kunne slappe av hjemme, er ungdommene nødt til å definere de andre, og finne ut om det er trygt å være sammen med dem. Ungdommene må kunne slappe av og være komfortable for å kunne føle seg hjemme med menneskene i hjemmet (Gilman & Faye-Hansen, 1905; Saunders & Williams, 1988). Vennskap og gode relasjoner med de andre ungdommene er derfor avgjørende for hjemlighet.

«Ja, jeg er venn med dem. (...) Ja vi går på samme skole, ikke sant. Vi går på skolen, ikke sant og vi går sammen, vi tar buss fra her til Andrebyen ikke sant, og tilbake sammen.»

-Garcia, Gårdsgata bofellesskap

Garcia omtaler de andre guttene på bofellesskapet som venner, og forteller at de tilbringer mye tid sammen. De reiser til skolen sammen hver dag, de er alle gutter, og omtrent på samme alder. Dette gir bedre forutsetninger for vennskap enn sammensettingen av ungdommene i Husgata. Der bor det flere ungdommer i alderen 13-18 år, både jenter og

gutter, og alle går på forskjellige skoler. Dette viser at en mer homogen beboergruppe trives bedre sammen. Ungdommene i Husgata bofellesskap rapporterer om felles utflukter i bofellesskapets regi, og ukentlige husmøter. Disse kan forstås som forsøk på å skape godt miljø i bofellesskapet, og gode forutsetninger for vennskap blant beboerne.

For Garcia blir hjemmet et sted for vennskap, hvor han liker å tilbringe tid sammen med de andre, mens for Hernandez blir det et sted som er fritt for krangling og konflikter, hvor ungdommene kommer godt overens, men ikke søker hverandres selskap.

4.3.2 «Så kanskje vi er sammen da, av og til, ikke alltid»⁸

Esteban fra Eiendomsgata bofellesskap forteller om mer samvær med de andre beboerne i bofellesskapet enn de andre informantene:

«Egentlig ja, spesielt i helgen, da. Men andre dagen, alle har mye å gjøre, noen går på trening, noen jobber. Også så derfor har vi ikke tid, da. Så ja kanskje vi er sammen da, av og til, ikke alltid da. Når det er fotballkamp eller sånn, så da er vi sammen. Vi ser sammen kampen (...). Alle er fan på fotball, de som bor her.»

-Esteban, Eiendomsgata bofellesskap

Selv om Esteban selv beskriver det som ikke mye samvær, så er det faktisk mer enn noen andre av mine informanter har fortalt om.

Esteban liker å tilbringe tid med de andre, og han liker dem han bor sammen med. Han skulle ønske at de hadde tilbragt mer tid sammen med, men det blir vanskelig i en travel hverdag. Interessen for fotball i Eiendomsgata knytter ungdommene sammen, og bidrar til å skape fellesskap. Esteban beskriver en sterk relasjon til de andre, som oppleves rundt fellesinteressen, og beskriver hjemmet som et sted hvor man får slappe av etter en travel dag, og tilbringe tid sammen med de andre beboerne. Hjem for Esteban blir derfor et sted å henge med venner, et sted han ønsker å tilbringe mer tid, for å pleie relasjonen med de andre ungdommene.

I Mitzens (2006) forståelse av Giddens, står kontinuitet sentralt. At hjemmet er der når man kommer tilbake, at tingene og menneskene ikke forlater vedkommende. Tryggheten i at man kan få støtte fra dem man bor sammen med. I hennes øyne blir ontologisk sikkerhet et behov for følelsen av helhet og aktørskap. Individet må føle seg trygg i seg selv, og i sin identitet.

⁸ Esteban, Eiendomsgata bofellesskap

Hjemmet for Esteban er et slikt sted, hvor de andre ungdommene er, og når man kommer hjem fra skole, jobb eller fritidsaktiviteter, finnes muligheten for å henge sammen. Selv om de alle har det travelt, opplever han at de alle liker å være sammen, og når det passer for alle, tilbringer de tid sammen. Hjemmet blir videre et sted som godtar ham, og som godtar at han ikke klarer å prioritere hjemmet, men likevel et trygt sted hvor mennesker venter på ham, og er glade for å tilbringe tid sammen med ham.

4.3.3 «Sånn er regel i denne boligen»⁹

Stua fungerer som en arena for oppdragelse. I fellesarealene oppholder ungdommene seg mye, og det er også her de møter hjemmets regler, og kan praktisere sin frihet. Fellesarealene er også stedet hvor ansatte praktiserer sin oppdragelse, og lærer ungdommene samfunnets normer.

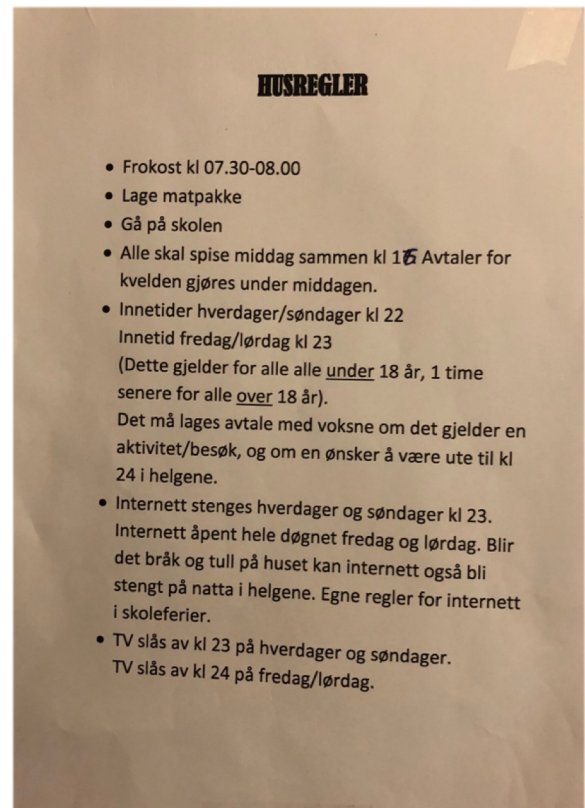
Det er her regelverket blir hengt opp på veggen i Gårdsgata bofellesskap. Skriftlige regler er en unik måte å gjøre oppdragelse på, og på denne måten kommer ungdommenes begrensede frihet til uttrykk på en veldig synlig måte.

Regelverk er dessuten noe som forbindes med noe organisatorisk, institusjonsmessig, ikke hjemlig.

For voksne er hjemmet ofte forbundet med autonomi, det sted hvor de kan velge hva de skal bruke tiden sin til. For barn og unge derimot oppleves hjemmet som et sted hvor andre bestemmer (Saunders & Williams, 1988).

Skriftlige regler krever planlegging og struktur, og gir ikke rom for aktørskap, innflytelse og forhandling om regler. Hjemmet står som en symbolsk antitese for staten hvor idealer som frihet, autonomi og selvbestemmelse står sentralt (Dupuis & Thorns, 1998). Reglene begrenser ungdommenes rom for identitetsskaping og grensetesting.

Hjemmet er et sted hvor man skaper sin identitet i trygge rammer, men dette forutsetter en viss frihet til å handle, og frihet fra overvåkning (Dupuis & Thorns, 1998; Saunders &

Bilde 1- Husregler i Gårdsgata bofellesskap

⁹ Hector, Husgata bofellesskap

Williams, 1988). Hjemmet er en institusjonell base for privatsfæren. (Saunders & Williams, 1988).

Fellesarealene har derfor stor betydning for hjemlighetsfølelsen. Det er det området i hjemmet hvor ungdommene får utvikle sin identitet i samspill med andre.

«Vi snakket ikke om det med personalet, men først jeg kom til her, jeg snakket med min primærkontakt, også han sa til meg alt som regler her.»

-Hector, Husgata bofellesskap

Som det framkommer i Hectors fortelling, har

Husgata bofellesskap muntlige regler i motsetning til Gårdsgatas skriftlige regler.

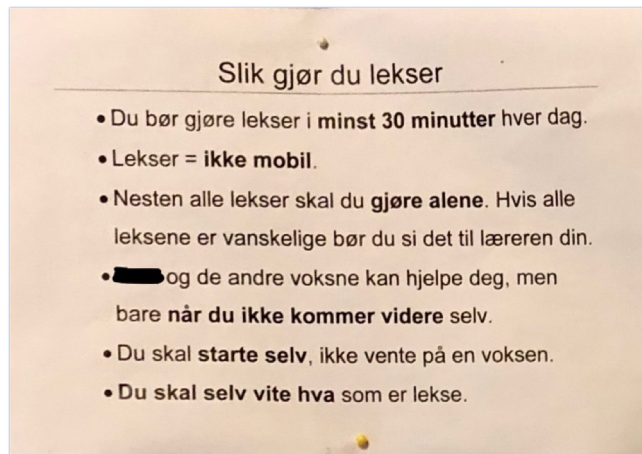
Vanligvis får ungdommene vite reglene på samme måte som Hector; de blir fortalt til dem, når de flytter inn. I Gårdsgata derimot henger reglene på veggen, og alle, både beboere og besøkende, kan se dem til enhver tid. Gårdsgata bofellesskap har også regler når det kommer til lekser (se bilde 2 og 3).

De fungerer som instruks for leksekriving, og beskriver detaljert hvordan ungdommene skal gå fram når de gjør lekser. I reglene defineres det når ungdommene skal klare seg på egenhånd, og når skal de spørre etter hjelp.

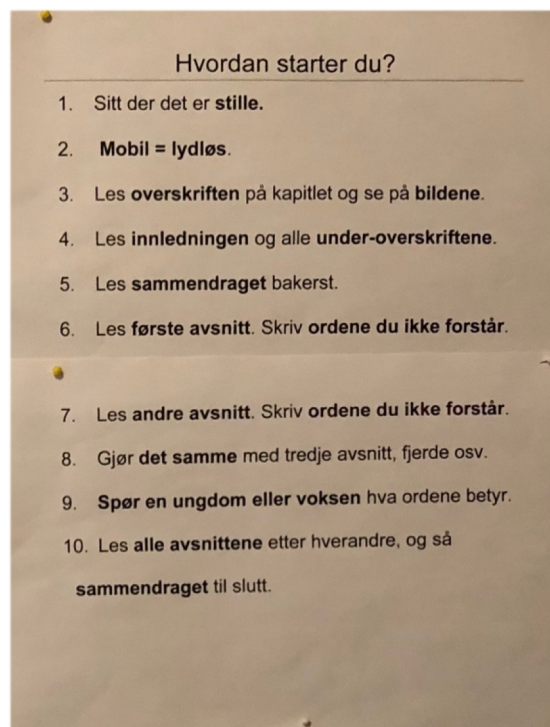
«Med lekser personalet kan hjelpe oss, med lekser og sånn.»

-Hector, Husgata bofellesskap

Alle bofellesskap har ukentlig, fast leksehjelp, og hjelp utenom det på varierende måter. Vanligvis kan ungdommene spørre voksne når de trenger hjelp utenom leksehjelpstidene. Reglene i Gårdsgata bofellesskap fungerer som hjelpemiddel for leksekriving, og oppfordrer til selvstendighet.

Bilde 2- Lekseregler, Gårdsgata bofellesskap

Bilde 3- Lekseregler, Gårdsgata bofellesskap

4.3.4 «I denne boligen, må vi ikke komme over ti»¹⁰

I Enriques fortelling kommer det fram at de voksne liker å ha oversikt over hvor ungdommene er, og at de ringer hvis ikke de vet hva de gjør.

«Det jeg vet hvor, de si ifra da, eller det kan gå sånn, men ja for når vi kommer her, vi pleier å si med en gang når vi, hvor skal vi. Eller de ringer også hvert fall når du er, la oss si, hvis du er ute herfra klokka åtte om morgenen også til kvelden til og sånn rundt, så ringer de deg hvor du er og hva du gjør. (...) Ja. Elleve. Må være her.»

-Enrique, Eiendomsgata bofellesskap

Hjemmene har sine egne rytmer og regler. I et bofellesskap er det nødvendig å bestemme når det er dagtid og når det er kveldstid. Det er visse ting vi gjør på dagtid, og det er andre ting vi gjør på kveldstid. Når det er mange som bor sammen, blir det viktig å ta hensyn til hverandre. Jo flere beboere, jo viktigere er det med regler som gjør at det blir enklere å ta hensyn til hverandre. Disse reglene bidrar også til å skape rammene for frihet.

Regler og rutiner er ment å gjøre hverdagen enklere, og skape en normalitetsfølelse og forutsigbarhet (referert i McIntosh et al., 2010, p. 291). Reglene må formulere det som ikke er gitt. Vi har alle uskrevne regler i vårt hjem. Kanskje det er noe vi har tatt med oss fra vårt barndomshjem, kanskje det er noe vi har skapt sammen med dem vi bor sammen med.

Det oftest regulerte området i bofellesskap, er inne- og utetider. Alle steder jeg har besøkt, har regler i forhold til hvor lenge ungdommene kan være ute på kvelden. Noen bofellesskap er mer fleksible enn andre, men likevel blir de fleste fulgt opp når de ikke er hjemme.

«(...) de blir litt bekymra når jeg, det er seint. De spør, ringer oss hvor er du og sånn.»

-Victorio, Villagata bofellesskap

Denne oppfølgingen kan forstås som interesse for ungdommenes ve og vel, en bekymring for om de har det bra. Det å ringe å lure handler i stor grad om omsorg, og i tillegg et ønske om kontroll. Ansatte ønsker å ha oversikt over ungdommenes planer i den grad at de vet hvor de er. Denne oppfølgingen gir inntrykk av at de bryr seg, og gir ungdommene trygghet i det hjemlige. Slik blir hjemmet en trygg grunn, et sted hvor de ventes tilbake med mennesker som bryr seg og følger med.

¹⁰ Hector, Husgata bofellesskap

Kontroll kan være en viktig del av omsorgen, spesielt når det gjelder barn og unge. For dem kan kontrollen oppleves som noe positivt, å bli sett (McIntosh et al., 2010). I bekymringen Victorio forteller om, ligger mye omsorg. Ansatte er bekymret fordi de bryr seg. Denne bekymringen forutsetter en relasjon. Hvis oppfølgingen bare er en arbeidsoppgave, uteblir bekymringen. Oppfølging gir rammer for ungdommene, de opplever at noen bryr seg, samtidig som de får teste grensene. De får friheten til å være ute så lenge at det vekker bekymring hvis ikke de er hjemme til avtalt tid.

4.3.5 «Det er liksom for å skape trygghet, da»¹¹

Reglene ungdommene må forholde seg til, er godt begrunnet. De blir forhandlet fram i samarbeid med andre. Ansatte legger vekt på at ungdommene skal forstå hvorfor reglene eksisterer, og de tilpasser dem etter deres ønsker og behov. De fleste reglene eksisterer på grunn av hensynet til hverandre.

«Ti til elleve så må vi være stille hjemme, også elleve det er sovetid for alle. (...) Jo, det er lov [å være våken i rommet] først ved husker ved det å tale men det er ble ikke sånn, at de skal legge på noe WIFI at klokka tolv må, eller elleve, må WIFI gå av automatisk. Men det ble ikke sånn, fordi det alle godtar veldig på en måte ærlig med regler. Så de vil ikke gjøre noe så feil, når det blir klokka halv elleve, så alle går på rommet sitt så. Hvis de vil prate, og hvis de vil sove de bestemmer, men de forstyrrer ikke andre, så derfor det er ikke de personalet gjorde noe.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

Hernandez er opptatt av å ta hensyn til andre. Ved flere anledninger forteller han at han egentlig ikke forholder seg til reglene veldig strengt, men alltid passer på å ha respekt for og ta hensyn til de andre.

«Ja, det er liksom for å skape trygghet da, som er de som bor der, ikke sant. Hvis jeg plutselig, hvis jeg ser en fremmed gutt eller jente, jeg vet ikke også jeg ser bare henne sitte der på stuen, eller så vet jeg ikke hvem er det, når kom hun og hvordan kom hun, på en måte. Det er hjemme ikke sant, jeg føler meg hjemme jeg skal være ikke sånn redd eller sånn. Så når jeg ser sånn så jeg blir redd eller vet ikke hvem er det. De må fortelle oss han skal få gjest i morgen, ok da vet jeg det

¹¹ Hernandez, Husgata bofellesskap

sånn. På en måte også jeg må si ifra når jeg skal få gjest, jeg også, de lager ekstra mat også sånne ting.»

-Benedicto, Blokkgata bofellesskap

Ungdommene er godt kjent med reglene, og forstår grunnen til at de eksisterer. Benedictos fortelling er fullt av empati, og forteller at et hjem, hvor fremmede folk kommer og går, ikke er et trygt hjem. For å skape et trygt hjem, trenger man å ta hensyn til hverandre. For ham blir derfor hjem først og fremst et trygt sted, med forutsigbarhet og samhold. Ansatte legger til rette for ungdommenes trivsel så mye som mulig, de inviterer gjestene inn i fellesskapet ved å lage mat til dem, også. Slik skaper de et trygt hjem, hvor gjester er velkomne, og hvor man trygt kan oppleve vennskap og relasjoner. Reglene fungerer her som et middel for å kunne lage et slikt hjem, og for å skape gode forutsetninger for trygghet for alle, både for den som inviterer en gjest, og dem som ikke gjør det. Dette skaper forståelse hos ungdommene, og gjør at de prioriterer å følge reglene, nettopp fordi de vet hvorfor reglene er der.

I Gårdsgata bofellesskap er ikke reglene like begrunnet som de andre stedene. Der er reglene veldig solide, og tjener ansattes ønske om kontroll. Slike regler trenger lite tilstedeværelse fra ansattes side; de fungerer av seg selv. Reglene henger på veggen for alltid, og påminner ungdommene om å følge dem. Slike regler motarbeider trygghets- og frihetsfølelsen, og skaper utfordringer for hjemlighetsfølelsen.

4.4 Badet: «Men vi har et bad til tre»¹²

Badet representerer privatlivet, et sted hvor man kan være alene, fri fra overvåkning. Det fysiske aspektet påvirker den ontologiske sikkerhetens kontrollaspekt gjennom hvorvidt ungdommene får egne bad eller må dele bad med hverandre. Det er ikke uvanlig for familier å dele bad, og det er også vanlig for dem som bor i bofellesskap:

«Ja, vi, vi har to bad, ikke sant, og jeg og Julio, en gutt heter Julio, sånn er det han bruker ett bad, ikke sant. Og den andre gutt som bruker annen bad. (...) Ja, nei, ikke vanskelig [å dele bad] (ler). Ja, det er greit. (...) Ja, vi har skap, og ligger sånn tannkrem og tannbørs og sånn ting der. (...) Jaja, mandager er litt vanskelig [å stå opp] tror ikke sant, men den andre dager går det greit. (...) Nei,

¹² Estella, Eiendomsgata bofellesskap

*noen ganger jeg venter når han kommer, den andre gutten som dusjer, ikke sant.
Og noen ganger ikke, ja.»*

-Garcia, Gårdsgata bofellesskap

Her forteller Garcia om utfordringer rundt det å dele bad, at det kan være vanskelig, men at det går fint. Han bor sammen med to andre ungdommer, og med to bad i huset, blir det lite problematisk. De fleste av informantene mine mener at det ikke er problematisk å dele bad:

«Vi har ikke noe problem til nå. Vi går der, det er en, og fordi det er noen tre går på ungdomsskole, og vi tre går på voksenopplæring. Så vi tre våkner tidligere enn andre, så vi har ikke noe problem med det, om det [badet] er opptatt eller noe sånt.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

I Hernandez' fortelling ligger eventuelle konfliktmuligheter i sammenfallende morgenrutiner. Det er tilgang på badet som er viktig, og ikke deling. Det er greit å dele så lenge man får bruke det når man ønsker, og så lenge man ønsker det. Et opptatt bad er noe som truer privatlivet, noe som kan oppleves som vanskelig. Et ledig bad derimot, er tilgjengelig når man ønsker, og hvem som bruker det ellers er ikke noe problem. I Hernandez' forståelse ligger hjemligheten i tilgangen til privat sone. Denne tilgangen reguleres også av rutiner. Mifflin og Wilton (2005) fant i sin studie om bofellesskap for voksne ut at både deling av bad med andre og størrelsen på egne rom, er et stort ubehag for fremmede som bor sammen. Det er ikke tilfelle hos mine informanter. Ingen av dem er opptatt av å ha eget bad. De trives med løsningen slik som den er. Badet blir et sted for privatliv og kontroll (Mifflin & Wilton, 2005), som de i stor grad har i sin nåværende situasjon. Slik Hernandez forteller, ligger grunnen til at konflikter ikke oppstår i forskjellige rutiner. Det ville vært problematisk hvis alle ungdommene ønsket å bruke badet til samme tid.

Det er bare ungdommene som bor i bofellesskapet, de ansatte har sine egne hjem. De er ikke alltid til stede i bofellesskapet, i motsetning til i et vanlig hjem, hvor foresatte i de fleste tilfeller ikke har et annet hjem. I tillegg til det, er det regler i et bofellesskap som er ment for å ivareta ansattes arbeidsforhold. Dette gjør at de fleste bofellesskap har møterom, kontor, eget bad og soverom for de ansatte.

«Og vi har et eget bad også her til tre, i den bolig. Vi har tre bader i boligen, ett for personalet, og ett for tre, vi er seks [ungdommer], som bor i den bolig. To bad vi deler, tre [ungdommer] hvert bad, vi er tre, vi går tre til så (...). Ja det er egentlig det er noen ganger det er litt vanskelig [å dele bad], det kan skje, ikke sant? Også noen dager blir ikke bra, men vi sagt at det er ok, det greit ikke være sånn. Det forandret seg sånn til bedre. Vi har et sånn, for eksempel her er det badet sånn, og jeg har et eget skap til på første hylle og sånn for tannbørste, så de andre har også, ja. I begynnelsen det er litt vanskelig [å dele bad om morgenen], fordi vi fikk ikke med bare fort ok, fordi det er noe, noe er for oss, noe er for meg, ikke sant? Men, sånn tid jeg våkner tidlig, seks førti, jeg våkner også jeg går sånn, det er ingenting, det er ingen person på [badet].»

-Hector, Husgata bofellesskap

I Hectors fortelling kommer det fram at de ikke har tilgang til det ene badet. Dette gjør noe med hjemlighetsfølelsen. Det skaper frie og ufrie områder, og bidrar til å lage et skille mellom ungdommer og ansatte. Ungdommene, som skal oppleve bofellesskapet som deres hjem, blir utestengt fra visse områder.

Personalet har eget bad i Victorios hjem, Villagata bofellesskap, også, men han får tilgang til badet, sammen med «de voksne»:

«Det er, det er oppe er det tre stykker bruker en. Det er svær, også nede er jeg bruker med de voksne. De som ansatt her, de som jobber her, så bruker jeg oppe der, andre etasje med dem. (...) Nei, ikke liksom, ikke faste plass liksom, jeg legger ting liksom tannkrem og parfyme et sted nå. (...) Det er liksom det er den badet der oppe der det er liten bad det er bare min, jeg som bruker det, så jeg (...). Så jeg har tingene mine der liksom egen og, så alle andre kan bruke det og sånn, liksom det ikke bare min.»

-Victorio, Villagata bofellesskap

Forskjellig typer turnus gjør at ansatte noen steder har egne bad, mens de andre steder deler bad med ungdommene. Man kan jobbe medlevertturnus, som vil si at man er på jobb over flere døgn kontinuerlig, og deretter har flere døgn fri. I tredelt turnus jobber man dag, kveld og nattevakter, og er ferdig på jobben etter et visst antall timer.

I Husgata bofellesskap jobber man medleverturnus, mens i Villagata bofellesskap er det tredelt turnus, som gjør at ansatte i mindre grad bruker badet på jobb, og derfor er det ikke problematisk å dele badet med en ungdom.

Hensikten med medleverturnus er nettopp å sørge for kontinuitet og en mer hjemlig situasjon. Men det romlige aspektet ved det utfordrer hjemligheten ved å skape arbeidsområder i et hjem. Medleverturnus gjør det nødvendig å ha eget bad for de ansatte, noe som hver dag tydeliggjør at de ansatte ikke bor i bofellesskapet til vanlig.

4.5 Soverommet: «Også rommet mitt er veldig stort, jeg liker rommet mitt, da»¹³

Rommet representerer privatlivet, og er et sted for identitetsskaping. Det er et sted for selvbestemmelse. Ungdommene har stor frihet når det gjelder egne rom. Ansatte maser sjeldent om rydding. Rommene er fristedet der kan man være alene hvis man vil. Det er et sted hvor man kan slappe av, hvor det er lov å være lat, og la være å vaske eller pynte. Hjem forstått ved hjelp av kontrollaspektet som et sted hvor individet føler seg i kontroll over sitt liv, på grunn av manglende overvåkning (Dupuis & Thorns, 1998). Rommet fungerer som et slikt sted for ungdommene, det blir et asyl fra verden utenfor, et sted hvor man har kontroll over sitt privatliv og gjør som man vil. Denne forståelsen innebærer at man har muligheten til å tilpasse hjemmet etter eget ønske (Dupuis & Thorns, 1998).

Ungdommene gir inntrykk av å føle seg hjemme i rommene sine, og der bestemmer de alt:

«Ja, jeg har flyttet hit du vet i fjor, jeg tatt sommerskole, så det var bilmekanikk og sånn da. Jeg liker den veldig, så jeg har tatt den. Så jeg fikk noen bilder av den, bil og Porche bil, da. Så jeg henger den på veggen min. Og jeg liker en fotballspiller, så jeg henger, tatt tre-fire bilder av han, da. Pyntet litt i gran. Du vet man blir så lat at klarer ikke å pynte rommet sitt og sånn. Man blir veldig sliten da. (...) Nei, det er opp til deg, hvis du vil vaske, hvis ikke, ikke. Men de besøker det av og til på rommet ditt da. Hvis de vekker deg eller sånn. Så de ser og selv og de sier til deg hva syns, ellers vi hjelper deg.

-Esteban, Eiendomsgata bofellesskap

¹³ Esteban, Eiendomsgata bofellesskap

Esteban beskriver rommet sitt som et sted hvor han kan uttrykke sin identitet, det han er interessert i, og det han er stolt av. Han viser meg rundt etter intervjuet, han viser fram alt han eier, beskriver det, og forteller historier knyttet til det. Rommet er en representasjon av Estebans identitet, og uttrykker hans personlighet.

Personvern hos Saunders og Williams (1988) forstås som retten til å være alene og frihet fra overvåkning. Hjemmet er et sted hvor man ikke trenger å opprettholde fasaden og hvor man kan være seg selv. Man føler seg hjemme når man føler at andres rolleforventninger ikke er til stede (Saunders & Williams, 1988).

Ungdommene har friheten til å bestemme i rommene sine, men likevel, som det kommer fram i Estebans fortelling, kommer ansatte inn på rommet, og forsøker å lære ungdommene ryddighet. De kommer og påpeker at det kanskje er behov for å vaske eller rydde, og de tilbyr sin støtte og hjelp. De fungerer som oppdragende omsorgspersoner, som prøver å lære ungdommene normene for ryddighet og renhet. Slik blir rommet også en arena for oppdragelse.

Mifflin og Wilton (2005) trekker inn det psykiske helseaspektet i sitt hjembegrep. De mener at det å ha kontroll over eget hjem, påvirker det psykososiale. Derfor er det viktig å sørge for ungdommenes medvirkning i sitt hjem, og at det er et sted hvor de kan bestemme selv. Rommet er en arena hvor ungdommene har kontroll, og det er også det stedet hvor de kan prøve ut hva slags hjem de ønsker seg.

Tilgang til et privat sted er avgjørende ikke bare for psykisk helse, men også for trykghetsfølelsen (Mifflin & Wilton, 2005). Mine informanter har ikke uttrykt seg negativt om sine rom, tvert imot. Rommet er heller noe viktig, noe eget, noe positivt, et sted de liker å være. I motsetning til Mifflin og Wilton (2005) sine informanter, virker mine fullt komfortable med rommene sine, og legger ikke så stor vekt på størrelsen på rommene som dem. De har ganske store rom, med god plass.

4.5.1 «I helgen er, det er lov»¹⁴

Ungdommenes hverdag er konstruert rundt rutiner, regler som i stor grad setter skoletiden i fokus. Fritiden sin liker de, som alle ungdommer, å styre selv:

«Vi kan komme hvis vil. Vi kan komme søndag og nei, lørdag og søndag vi kan spise med dem. Men vi har ... [kjøkken]. Ja, men vi kan komme og spise, prate sånn. (...) Ja, søndag og lørdag [kan folk komme på besøk], fordi de andre

¹⁴ Esma, Eiendomsgata bofelleskap

dagene er skole, så (...). Ja, hvis vi har ikke skole, de kan sove med oss (...). Jente, gutt ikke. (...) Vi snakker med dem, og vi kan gå. Så kom tilbake til klokka ti, sånn elleve. (...) Ja, før de [ungdommene i huset] var sammen. Nå vi er hybel. Noen ganger, men vi mange dager skole, så. (...) Ja, vi sover litt mer tid [i helgene], også etterpå vi kan spise sammen og hører musikk som noen ganger jeg treffer venner og sover der. Og nå kommer også. Det er sånn.»

-Estella, Eiendomsgata bofellesskap

Mye av hjemmetiden går med til plikter og leksekriving. Utenom leksetider, kan de i stor grad styre sine aktiviteter selv.

«Det er hvis vi vil se film, vi ser film, eller vi vil, hvis vi vil snakke sammen eller kose sånn, vi kom i stua som i sofa (...). Ja vi har tv i hybel, men vi bruker ikke så mye. (...) Først jeg står opp og jeg går spiser mat, frokost. Jeg spiser ikke så mye frokost. Etterpå jeg går til skole. (...) Etter skole? Hvis det, jeg har plan mandag, tirsdag, onsdag, noen ganger til kirke noen ganger vi har leksehjelp, jeg har familie, Røde Kors, ja (...) Bare jeg leser bok, eller som skriver noen ting, ja så (...). Ja, men i, hvis jeg har skole fra mandag til fredag, det er ikke lov [med besøk] (...) Ja, jeg ikke lov jeg gå å besøk til noen venner, eller de kom til meg, det er ikke lov [på ukedagene] (...). I helgen er, det er lov. (...) Ja, [det er lov å ha gjester], men først jeg snakker med dem[ansatte], etterpå ja, går.»

-Esmá, Eiendomsgata bofellesskap

Mange deltar i organiserte fritidsaktiviteter: Hernandez spiller volleyball, Victorio og Esteban spiller fotball og Esmá går i kirken. Ellers liker de å henge med venner, høre på musikk og se på film. I Eiendomsgata bofellesskap er det mange som er interessert i fotball, og derfor blir fotballkamper fellesaktiviteten for dem.

4.5.2 «Vi er såpass ungdom, så vi greier å vaske det selv»¹⁵

Når det kommer til husarbeid, involverer alle bofellesskap ungdommene på noe vis. Klesvask er en individuell oppgave i alle bofellesskap, mens ungdommers deltakelse i det øvrige husarbeidet varierer.

¹⁵ Victorio, Villagata bofellesskap

«Egentlig har den [skittentøy] i dag, og synes det er, vi vasker her de der, det er som jeg sa har sånn vaske bod for å vaske klær. (...) Ja, bare setter maskin også, men noen ganger hvis vi kan ikke, eller vi er opptatt, så sier bare, sier fra til personalet, så de er hjelper oss. Så men det er ofte mange, det er forskjell noen ganger går mange på trening, så for eksempel jeg skal på trening og det er ikke ferdig innen da, ikke sant, så jeg skal si ifra til noen at kan dere ta den ut tørkemaskinen. Så de gjør det, det er ikke noe problem. (...) Det [vaske rommet] er egentlig her min oppgave. (...) Vi vasker hele huset på hver søndag, så personal vasker fleste her ut, også vi vasker rommet, og noen vasker litt hjelp badet og sånn. Jeg er litt flink til å vaske, så ingen spurte meg når du vasker bad, eller når du vasker rommet ditt, men jeg gjør det når jeg, så jeg er ganske flink på det.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

Ansatte maser sjeldent om husvask. Da gjør enten godt innarbeidede rutiner eller ungdommenes selvstendige initiativ at jobben blir gjort.

«Det er de voksne, men vi pleier å vaske toalett og rommet vårt og sånn da. Men generelt så de gulvet og her på huset så det er voksen som vasker liksom. (...) Vasker bare hvis det er skittent, så vasker vi det, så det liksom bestemme liksom. (...) Det [skittentøyet] er også, det vasker vi selv det her og sånn. Vi kan få hjelp av voksne, men de fleste. Vi er såpass ungdom så vi greier å vaske selv.»

-Victorio, Villagata bofellesskap

Begge ungdommenes fortelling handler om selvstendighet. Ingen av dem trenger særlige regler for å utføre husarbeid; de ser behovet, og gjør det. Hverdagslivet er fullt av farer og individet klarer ikke å håndtere alt. Derfor er det nyttig med rutiner. De gjør at man klarer å håndtere «kaoset» som ligger bak hverdagsrutinene. Det er et behov for å redusere denne usikkerheten så mye at det skal være mulig å håndtere den. Her kommer kontinuitetsaspektet inn. Ved å være sikker på at miljøet rundt er noenlunde konstant, blir dette kaoset håndterbart (Mitzen, 2006). Å ha regelmessige oppgaver i hjemmet, ut ifra et slikt perspektiv, fungerer som et middel i hjemliggjøringsprosessen. Ungdommene internaliserer disse oppgavene, og etter hvert blir det en selvfølge å utføre dem. De trenger ikke å bli minnet på oppgavene.

Hjemmet blir derfor et sted for regelmessige gjøremål og rutiner, noe som bidrar til å vedlikeholde hjemlighetsfølelsen. Motivasjonen for å utføre disse rutineene blir internalisert, og ungdommene utfører dem etter selvstendig initiativ.

4.6 Kontoret: «Hvis du vil, kan du bare snakke med særkontakten, så kan de fikse det»¹⁶

Kontoret representerer hjemmets sosiale aspekt, gjennom ungdommenes forhold til ansatte på huset. Hjem forstått ved hjelp av kontinuitetsaspektet som kontinuitet i dette sosiale miljøet (Dupuis & Thorns, 1998; Giddens, 1996). Dette gjør de ansatte til en viktig del av hjemlighet. Ungdommene vet at de ansatte er der for dem; selv om de ikke er i umiddelbar nærhet, er de ikke borte (Dupuis & Thorns, 1998; Giddens, 1996).

«De som ansatte, de hjelper meg liksom lekser og ja. Også hvis jeg trenger også jeg har særkontakt, jeg har rett til alt, og hun hjelper meg mye så. (...) Og ja, også, jeg kan gå til der, liksom bofellesskapet i helgen, de inviterer meg av og til. Men de har bare en person som har liksom, jeg kan snakke alltid og hjelper meg, også det er særkontakten min. (...) Av og til også, vi hver tirsdag vi spiser der felles hybel (...) men de som er ute, vi har en dag som tirsdager. (...) De hjelper oss lekser liksom og så spiser sammen.»

-Bolivar, Blokkagata bofellesskap, treningshybel

Selv om Bolivar bor på treningshybel og har større frihet enn de andre i bofellesskapet, legger han stor vekt på hjelpen han får fra ansatte. I hans beskrivelse fungerer ansatte som trygge voksne, som er støttende og som man alltid kan vende tilbake til, selv om man prøver seg fram i den nye, selvstendige tilværelsen.

«Når jeg trenger sånn for eksempel hjelp for eksempel for på skole, eller på sånn ute ikke sant, eller inni huset, sånn spesielt, ikke sant og jeg har en sånn kontaktperson litt sånn og jeg får hun er syk, ikke sant. Syk og har jeg kan spørre han, ikke sånn, og han hjelper meg hva gjør du, eller hva som galt.»

-Garcia, Gårdsgata bofellesskap

¹⁶ Enrique, Eiendoms-gata bofellesskap

Ungdommene har en fast person å forholde seg til. Dette gjør at de kan utvikle gode, stabile relasjoner, noe som gjør at ungdommene føler de kan prate med dem om alt.

Min første informant, Hector fra Husgata bofellesskap, ba Hilde, ansatt i Husvegen bofellesskap, om å bli med på intervjuet. Han var usikker på språket sitt, og mente at det ville bli enklere å gjennomføre med Hilde til stede. Det ligger mye trygghet i det. Hector tenkte at det var tryggere å møte noe nytt og skummelt, hvis Hilde var der.

Hjemlighet handler om trygge mennesker, som er der hvis de trengs. Når man snakker på et språk som ikke er ens morsmål, blir det anstrengende å kommunisere i begynnelsen. Det er slitsomt og belastende å prate, man må konsentrere seg veldig for å forstå hva den andre sier, oversette det og oversette svaret sitt. Dette forsvinner etter hvert når man har brukt det nye språket en stund, men det er vanskelig i begynnelsen.

Tillit er troen på individer eller abstrakte systemer, som muliggjøres ved å «kaste seg ut i» det ukjente, og legge manglende informasjon til side (Giddens, 1996, p. 280). Språket kan forstås som et slikt abstrakt system. Ontologisk sikkerhet ligger dermed også i språk og språkbruk. Man velger å tro på at språket kan brukes til å uttrykke følelser, usikkerhet og til å bygge relasjoner. Å prate med noen man ikke har snakket med før, innebærer en del usikkerhet, men individet velger å tro på at man skal forstå hverandre, og at man skal kunne fremstå som et kompetent individ i en slik situasjon. Med kjente blir man mer avslappet. Man kjenner til deres måte å prate på, og eventuell dialekt, og de kjenner også oss. De vet hva vi kan og ikke kan, og de kan eventuelt tilpasse sin måte å prate på til vårt nivå.

Man har tidligere opplevd med vedkommende at det gikk greit å prate på et nytt språk. Ontologisk sikkerhet ligger i denne troen, basert på tidligere erfaringer. Det ligger en trygghet i å prate med kjente. I slike relasjoner ligger hjemlighet og trygghet. Dette aspektet av hjemligheten er uavhengig av stedet, men bygges på sosiale relasjoner.

For Hector blir situasjonen tryggere med Hilde til stede, uansett om situasjonen er i bofellesskapet eller et annet sted. Dette er det relasjonelle aspektet som er nødvendig for å skape et hjem. Dette krever at det er trygge voksne som ungdommen opplever har mer kompetanse enn dem selv, en de opplever taler deres sak, en som de vet har deres ve og vel som prioritet. Dette aspektet ved hjemlighet handler om tryggheten i den andre.

Hector formulerer med dette implisitt sitt hjembegrep, hvor sosiale relasjoner står sentralt. Det er Hilde som skaper hjemlighet for ham, fordi hun er en trygg voksen for ham, som gjør at skumle situasjoner oppleves som trygge med henne til stede.

4.6.1 «Når personalet sier ja, ok»¹⁷

Ontologisk sikkerhet ligger ikke bare i språket, men formuleres også ved hjelp av språket.

Relasjoner beskrives ved hjelp av ord, og disse ordene sier noe om relasjonen.

Samme individ beskrives på forskjellige måter på forskjellige sosiale arenaer. Man blir omtalt på én måte av sin familie, og på en annen måte av sine kollegaer, og disse formuleringene sier noe om relasjonen. Derfor kan det hevdes at måten ungdommene prater om ansatte på, har betydning for hjemligheten.

Victorio og Garcia omtaler de ansatte som «de voksne». I motsetning til dette, bruker Hernandez og Hector «personale»-begrepet. «Personale» er et veldig fjernt begrep for de fleste av oss, og er ikke et uttrykk man forbinder med hjemlighet. Selve begrepet skaper en avstand mellom de ansatte og ungdommene. Begrepet «de voksne» er et mer hverdagslig ord, men det er ikke et begrep som er en del av et familienarrativ. I et familienarrativ omtales ofte familiemedlemmene med ord som beskriver relasjoner dem imellom. Ungdommene i min undersøkelse bruker særlig to begrep for ansatte.

Begrepet «de voksne» er som nevnt hentet fra et hverdagslig vokabular. Det betegner aldersforskjellen og maktforholdet mellom beboere og ansatte. Begrepet beskriver distinksjonen mellom beboere og ansatte på en naturlig måte, og posisjonerer beboere som ungdom, og ansatte som voksne. Denne distinksjonen varer ikke evig, og forutsetter at man en dag slutter å være ungdom, og blir voksen selv. I de fleste hjem hvor det bor ungdommer og barn, bor også voksne. Derfor blir betegnelsen «de voksne» et begrep som kan være en del av en hjemforståelse.

Begrepet «personale» skaper en avstand mellom beboere og ansatte, og blir et ikke-hverdagslig begrep. «Personale» er noe som ikke hører til i hjemmet, men kommer og utfører arbeidsoppgaver mot betaling. Begrepet forutsetter ikke noen relasjon mellom personalet og beboerne i hjemmet, annet enn et arbeidsforhold. Dette begrepet understreker det ikke-hjemlige i et bofellesskap; at ansatte utfører arbeid, og ikke bor i hjemmet. «Personalet» hører til det institusjonelle, mens «de voksne» hører til det hjemlige.

¹⁷ Hector, Husgata bofellesskap

4.6.2 «Samme ansatte her ja»¹⁸

Siden sosiale relasjoner spiller en stor rolle i hjemlighet, er det viktig at ungdommene får bygge stabile relasjoner i bofellesskap. For å få til dette, er det avgjørende å ha en stabil personalgruppe.

«Samme ansatte her ja, men først jeg kommer til her hver dag en person kommer, jeg kjenner ikke han. Hver dag sånn, men nå er det det er kjente folk, som jobber hele tiden.»

-Hector, Husgata bofellesskap

«Før så i sommer, vi hadde mange vikarer og sånn, men nå siste to-tre måneder så vi har nesten samme folk som kommer. Og det er vi vant til, nesten som familie, når de kommer også går sånn. (...) Ja, det er, vi har sånn plan, så de skriver hvem som kommer denne dagen, hvem som kommer den dagen sånn.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

Hector beskriver at det i begynnelsen var vanskelig med mange ukjente mennesker, men etter hvert som de ble kjent, virket det mer stabilt og forutsigbart.

I Hectors fortelling står det kjente og det ukjente i stor kontrast, hvor det ukjente står for noe usikkert og rart, og det kjente som noe trygt og hjemlig. Han forteller også om at de har en primærkontakt/særkontakt de forholder seg til, som de kan forstyrre med hva som helst, når som helst. Dette bidrar til å opprettholde stabiliteten, og hjelper både de ansatte og ungdommene med å skape denne relasjonen relativt fort. Primærkontakten og ungdommene vet at det er de som skal bygge relasjonen for å skape trygghet i hjemmet. Dette kan enkelt sammenlignes med relasjonen mellom foreldre og barn: Når et barn blir født får den en-to «primærkontakter», som vet at det er deres oppgave å skape trygghet for det barnet, for å hjemliggjøre situasjonen og stedet hvor barnet bor. I en familie har de den fordel at de starter fra begynnelsen. Barnet har ikke forhistorie, har ikke erfaring med andre voksne, i motsetning til ungdommene i bofellesskap.

¹⁸ Hernandez, Husgata bofellesskap

4.7 Gjesterommet: «Må vi si før de kommer, og må vi si hvor lang tid de skal være her»¹⁹

Gjesterommet representerer måten gjester tas imot på bofellesskapene. Dette er et ganske regulert område i de fleste bofellesskap.

«Det er litt streng (ler) regler [for besøk]. Hvis vi får gjest, så først vi må snakke med dem (...) at vi er ... ja, så vi har besøk. Må så vi si en dag eller to dager før, men vi gjør det mange ganger uten å spørre (...), det er på grunn av det være forsiktig fordi vi har ikke bare en, ikke sant? Vi er seks personer fra seks forskjellige kulturer, så når vi sier til dem, så da de må snakke om de andre at denne dagen for eksempel Nataniel har besøk, og da dere kan huske. Fordi hvis det kommer mange det huset vi har, vi har ikke plass til mange, ikke sant?»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

Selv om gjestebesøk er ganske regulert, er det også en del fleksibilitet rundt det. Besøk er lov, men det må planlegges. Likevel er det rom for noe impulsivitet, og så lenge det er plass for gjesten, er det ikke det noe problem.

Man må egentlig avtale gjestebesøk flere dager på forhånd, men Hernandez gjør ikke alltid det. I dette ligger en trygghet i ansatte, og en erfaring med at det går greit å tøye de ufarlige reglene. Å invitere venner impulsivt, er ikke mulig i mange bofellesskap, men det virker som det ikke er problematisk i Husgata. Hernandez omtaler denne praksisen som streng, i likhet med flere av mine informanter.

For de fleste barn som bor i familie, er det naturlig å invitere venner over uten å måtte planlegge først. Ungdommene i alle bofellesskapene jeg har besøkt, forteller om at de har regler rundt gjestebesøk. Når det er så mange som bor sammen, er det naturlig å ta hensyn til hverandre, spesielt for å skape et trygt hjem for ungdommer som muligens har traumatiserende erfaringer.

I Eiendomsgata bofellesskap står lekkeskriving og aktiviteter så sentralt at det er eksplisitt formulert at gjester ikke er velkomne på en skoledag.

Selvidentitet utvikler seg i samspill med andre, og dette samspillet viktige deltakere er venner (Giddens, 1996). Når vennskap i liten grad kan gjøres hjemme, må det flyttes til et annet sted.

¹⁹ Enrique, Eiendomsgata bofellesskap

Venner spiller en stor rolle i utviklingen av ontologisk sikkerhet, og bekrefter identitetens moralske aspekt, og selvfølelsen (referert til Cicero i Browning & Joenniemi, 2017, p. 42). I en slik forståelse er venners rolle viktig i utviklingen av ontologisk sikkerhet og hjemlighet. Derfor blir det problematisk hvis venner ikke er en del av hjemmet, hvor ontologisk sikkerhet først og fremst utvikles. Hvis man ikke kan invitere venner hjem, blir en viktig del av livet gjort utenfor hjemmet.

«Men i vanlige dager får du ikke lov å ha gjester. (...) Hvis det er helg, så får du lov å ha gjester da. (...) Hvis du har bursdag sant, så du får ikke mer enn tre eller fire gjester der. Er litt usikker, kanskje. Men i vanlig dager får du ikke lov å ha gjester.»

-Esteban, Eiendomsgata bofellesskap

Esteban forteller om at besøk skal planlegges, og at de får ha et begrenset antall gjester samtidig. Dette fenomenet gjør det vanskelig å gjøre vennskap hjemme. Venner er med på å skape en stabilitet i ungdommenes liv, som om noen få år skal flytte for seg selv, og eventuelt miste kontakt med mange signifikante andre. Ansatte får betalt for å knytte relasjoner med ungdommene, men deres oppgave strekker seg ikke lenger enn ungdommenes opphold i institusjonen. Derfor er det viktig med sterke vennskapsbånd for å unngå at ungdommene plutselig flytter fra bofellesskapet og ender opp alene, ensomme og uten gode relasjoner som kan støtte dem. For vanlige ungdommer er det naturlig å ta med seg venner hjem. De trenger ikke å gjøre avtaler og være bekymret for hvem vennene møter i trappegangen. Ungdommer i bofellesskap som er samlokalisert med andre tjenester, kan oppleve at gjestene deres møter beboere og ansatte fra eldresenter eller bofellesskap for utviklingshemmede. Dette påvirker opplevelsen av hjemlighet gjennom den ontologiske sikkerhetens kontrollaspekt, fordi ungdommene ikke kan påvirke måten deres hjem fremstilles på. Dette gjør at hjemmet i liten grad blir arena for vennskap, med mindre ungdommene som bor sammen er blitt gode venner. Det er tydelig at ungdommene har behov for impulsivitet i sine vennsrelasjoner, når Hernandez går så langt at han bryter reglene for gjestebesøk.

Ungdommene inviterer i liten grad gjestene hjem, og forteller heller om aktiviteter med venner utenfor hjemmet. Spesielt gjelder det Eiendomsgata bofellesskap, hvor det ikke er lov med gjester på ukedagene. Der gjør de vennskap utenfor bofellesskapets vegger.

Hensynet til andre kommer tydelig fram når det gjelder gjestebesøk. Hernandez forteller om kulturforskjeller og plassmangel som grunn til ikke å invitere gjester. Hjemmet blir derfor et

sted hvor man bygger relasjoner med dem som er der, og et sted man i liten grad inviterer andre til.

4.7.1 «Det er forbudt å gjøre, å legge her med noen»

Når det kommer til besøk av kjærester, så er mange av informantene mine mer usikre på reglene. De som kjenner til regler rundt kjærestebesøk, forteller om ulike praksiser.

«Jente, gutt ikke.»

-Estella, Eiendomsgata bofellesskap

I Eiendomsgata bofellesskap har ikke ungdommene lov å ha overnattingsbesøk fra det andre kjønn. Det er interessant at ingen av guttene i bofellesskapet vet om det er lov eller ikke. De husker ikke om de noen gang har sett kjæresten til noen av de andre på besøk, i motsetning til Estella, som ved flere anledninger understreker at gutter ikke kan overnatte. Denne regelen har noe med behov å gjøre. Guttene som ikke vet om reglene, har aldri hatt behov for å vite det, fordi de ikke har hatt en kjæreste som skulle komme på besøk. Derfor er spørsmålet uinteressant. Estella derimot, er kjent med regelen, og veldig opptatt av å formidle at når hun prater om overnattingsbesøk, så prater hun om jenter, og bare jenter.

«Det er liksom hun [kjæresten] kan komme liksom på besøk, men det er strengt liksom her, at får ikke lov til å sove her.»

-Victorio, Villagata bofellesskap

Victorio er godt kjent med regelen, og mener at den er streng. I hans fortelling kommer denne regelen fram som noe fast og ikke forhandlingsbart, noe han skulle ønske var annerledes. Besøk er lov, men ikke overnatting. Dette gjør at kjærester blir en del av hjemmet, men ungdommene får ikke den intime opplevelsen av å sove sammen med kjærestene sine. De gjør derfor intimitet utenfor hjemmet, noe som gjør at intimitet ikke blir en del av deres hjembegrep.

«Egentlig ikke lov, men (...) hun kom første gang og det er noen fortalte meg at dere kan ikke ha på en måte. (...) Men så etterpå sa at vi kan i, vi kommer ikke å banke på døra og hva dere gjør (...), men det er ikke greit, fordi det er noen som på er nei, men nå tror det går bra, fordi nå er fjorten alle, men det var sånn noen var tolv og tretten og sånn, men de tenkte nei det er ikke greit.»

-Hernandez, Husgata bofellesskap

I Husgata bofellesskap kan kjærester komme på besøk, og de får overnatte, men de må sove i gjesterommet. Hernandez kategoriserer også reglene som strenge. Siden regler i Husgata er ganske fleksible, er det mulig å gå rundt dem. Hernandez' fortelling viser at han hadde forsøkt å forhandle om reglene, noe som gjør at han implisitt har fått lov til å gjøre intimitet i hjemmet. Han har fått forklaring på hvorfor det ikke er lov, men også fått vite at personalet ikke følger saken opp, og dette gjør det mulig å ha intime relasjoner i hjemmet. Det er forskjellige måter å regulere intime relasjoner i hjemmet på. Noen bofellesskap regulerer dette ved ikke å tillate kjæresters overnattingsbesøk, mens andre regulerer det ved å ikke tillate seksuelle relasjoner i hjemmet.

«Du vet, det er forbudt å gjøre å legge her med noen (...). Det er ikke lov å sove med.»

- Hector, Husgata bofellesskap

Hector formulerer regelen på en ganske sterk måte - han bruker ordet forbudt. Ordet forbudt står i motsetning til frihet. Hjem blir derfor et sted hvor man ikke kan handle fritt, fordi det er noe som er forbudt. Slike regler gjør hjemmet til et fremmed, ufritt sted, hvor intime relasjoner er forbudt.

Fra et ontologisk sikkerhetsperspektiv blir dette problematisk, da begrensninger generelt, og spesielt begrensninger for intimitet, ikke er forenlig med en sikker og trygg tilværelse. Hjemmet skal være et sted hvor man skal kunne oppleve nærhet, frihet og privatliv. Ved ikke å tillate samvær med kjærester, gjør man slik at hjemmet blir et sted hvor nærhet ikke oppleves.

«Besøk, besøk. Før ikke sånn, nå er litt tror jeg ikke bra for den tror jeg de voksne sier det er ikke lov, når du får besøk du kan ikke sove på ett rom, ikke sant. Og for jeg vet ikke fire-fem måneder siden når vi får besøk, når vi fikk besøk ikke sant, og vi sov på ett rom, eller det går greit. Men nå de sier det er ikke lov du må sove i annen en.»

-Garcia, Gårdsgata bofellesskap

Denne fortellingen sier noe om hjemmets ustabilitet, hvor reglene kan forandres uten forklaring. Før var det lov å sove sammen med kjærester, men nå er det plutselig ikke det. Reglene skal forhandles om i samarbeid med alle i et hjem. Å omformulere reglene uten noen diskusjon og uten forklaring, gjør hjemmet til et sted hvor ikke bare frihet begrenses, men beslutninger tas uten ungdommenes involvering. Dette gjør bofellesskapet til et uforutsigbart

hjem, hvor regler plutselig kan byttes, og hvor intime relasjoner plutselig kan ekskluderes. Intime relasjoner og nærhet kunne gjøres i hjemmet før, men ikke nå lenger. Nå må man finne nye arenaer for å gjøre intimitet og nærhet.

I et hjem forhandler man om hva som er lov underveis. Det er en flytende tilstand både fra de foresattes og ungdommenes side. Ansatte i bofellesskap har sine retningslinjer innad, men som det kommer fram i flere fortellinger, forandres disse underveis. Det skjer kanskje noe som gjør at en regel må forhandles om, noe som muligens har skjedd i Garcias bofellesskap, eller reforhandles, noe som muligens har skjedd i Hector og Hernandez sitt bofellesskap. Det kan også hende at et bofellesskap har eksistert lenge og har oppdratt flere kull med ungdommer, og at de har vært i situasjoner hvor disse reglene er blitt ferdig forhandlet. Da er det naturlig å bruke disse reglene videre, og at ungdommene fra et nyere kull arver disse reglene som er tilpasset andre ungdommer i et tidligere kull.

4.8 Treningshybel: «Treningshybel er for eksempel, sånn som du ser»²⁰

Ungdommene må etter hvert lære seg å etablere sine egne hjem, men en overgang til egen bolig fra en dag til en annen, ville være vanskelig. De må finne ut hva det de ønsker, når de etablerer et eget hjem, og de må lære å være selvstendige. De har fortsatt behov for trygge voksne som støtter og hjelper dem.

Bosettingsmønstre varierer veldig fra bofellesskap til bofellesskap. Noen kommuner etablerer tiltaksvifte, eller tiltakskjede, som gjør at det er enklere å tilpasse botiltaket etter ungdommenes skiftende behov. De har forskjellige ordninger for dette, som er avhengig av de bygningsmessige forholdene. Noen steder er det enklere å løse dette, mens det andre steder er vanskeligere.

I Blokkgata bofellesskap er etasjen til bofellesskapet todelt. Det gir rom for å etablere såkalte treningshybler. Ifølge Benedicto er en treningshybel:

«Den hybel der liksom når man fyller, når man fyller atten år, ikke sant, så jeg flyttet hit, da jeg ble ... nitten. Egentlig, så skulle jeg flytte ut da jeg fylte atten og halvt år, men jeg kunne ikke, fordi jeg trengte den hjelpen de ga meg der inne, ikke sant (...) Ja, jeg flyttet da til treningshybel, da jeg ble nitten år, nei tjue år. Der treningshybel er liksom prøve ut hvordan, hvordan du, hva hadde lært der

²⁰ Bolivar, Blokkgata bofellesskap

inne, klarer du å lage mat selv, handle mat selv på en måte bruke det du har lært der inne da, her ikke sant, mer selvstendig. (...). De hjelper jo så meg med mye ting fortsatt, eller jeg har lekser en gang, en dag i uken fast leksehjelp. (...) Så det er ... fortsatt jeg får hjelp av dem, ikke sant. Også men jeg bestemmer så mye her alene selv, ikke sant. Jeg kan komme på rommet mitt når som helst, og jeg kan være ute hvor lenge jeg vil, og det er liksom sove når jeg vil.»

-Benedicto, Blokkgata bofellesskap

Her får ungdommene øve seg på et selvstendig liv, og samtidig bor de tett på ansatte og får hjelp når de trenger det. Benedicto beskriver bofellesskapet som en læringsarena med mye støtte og hjelp. I hans fortelling står bofellesskapet «der inne» for læring, støtte og hjelp, i motsetning til treningshybelen som står for selvstendighet og frihet. Treningshybelen i hans fortelling blir en test, hvor han kan prøve å ta det han har lært i bruk, men likevel få hjelp hvis han er usikker. I denne forståelsen av hjemmet blir trygghet sentralt. Han beskriver bofellesskapet som noe trygt og støttende, samtidig som han setter pris på å kunne lage sine egne regler og bestemme over sitt liv. På denne måten knytter han kontrollaspektet til sitt nåværende hjem, og implisitt sier han at bofellesskapet ikke er et sted hvor han har opplevd kontroll over sitt liv på samme måte. Der bestemmer noen andre når man skal være hjemme, og når man skal sove.

Støtte og læring står veldig sentralt i ungdommenes fortelling om hjemmene sine. Dette er trolig noe de skal ta med videre i sine framtidige hjem.

Fortier (2001) beskriver hjemmet som mål og ikke opprinnelse, et sted man skal til, og ikke kommer fra. Hjemligheten er i denne forståelsen skapt på fysisk og symbolsk rekonstruerte steder, som tilbyr en slags ontologisk sikkerhet i en migrasjonskontekst. Slik blir hjemmet et sted som ungdommene skaper for seg selv i fremtiden.

4.9 Flytting: «Hvis du for eksempel, da atten år, så må du flytte liksom»²¹

«Nå, akkurat nå er det fire [ungdommer som bor her], en flytta ut i går. (...) Hvis du for eksempel da atten år, så må du flytte liksom. Du må greie seg selv. Da må du greie deg selv, og du får hjelp fra noen andre. Fra de som er med på den

²¹ Victorio, Villagata bofellesskap

flyktninggreia. Så får du hjelp. (...) Nei [kan ikke bli etter fylt atten år], da må du ha noen veldig spesiell grunn.»

-Victorio, Villagata bofellesskap

Ungdommenes situasjon er midlertidig; alle ungdommene har en «utløpsdato», en dag de må flytte ut og «greie seg selv». En dag må de begynne på nytt, og det innebærer en usikkerhet om hvorvidt de sosiale relasjonene fortsetter. Victorios trygghetsnarrativ beskriver det sosiale sikkerhetsnettet ungdommene som vokser opp i bofellesskap har krav på. Han vet at det er noen som hjelper, selv om han ikke kjenner nøyaktig til hvem det er. Han forteller om kravet som er satt til dem, at de må greie seg selv når de er atten år, som noe naturlig. Det ligger ikke noe skummelt i det, nettopp fordi de får hjelp, til tross for at han ikke vet hvem de får hjelp fra. Victorios ontologiske sikkerhetsfølelse er derfor knyttet til systemet, og ikke til de enkelte ansatte i bofellesskapet. I et slikt perspektiv blir situasjonen litt mindre midlertidig. Så lenge han ikke knytter sin trygghet og hjemforståelse til enkeltpersoner, klarer han å bevare denne kontinuiteten i sitt hjembegrep. Hjem blir derfor et sted med støtte, hvor det alltid er noen som tar vare på ham, hvis det trengs. Hjem blir videre en arena for læring, som forbereder ham på selvstendighet, og til den store dagen når man må «greie seg selv».

I Victorios forståelse blir ikke denne kontinuiteten knyttet til enkeltmennesker, men til et system, bestående av trygge, hjelpsomme mennesker, som hjelper og støtter ham, når det trengs.

I Nyholts (2007) studie står begrepet «midlertidig hjem» i et motsetningsforhold til begrepet «ordentlig hjem». Hun har undersøkt kvinners forståelser av hjem gjennom hjeminnredning. Kvinnene i hennes utvalg er mødre som jobber med å etablere et familiehjem, et «ordentlig hjem» for familien sin og barna sine. Deres forståelser av hjem står i sterk kontrast til bofellesskapene. Disse kvinnene er opptatt av permanens, som de knytter sterkt til begrepet «ordentlig hjem». Permanens er noe som ungdommene i bofellesskap ikke har et forhold til. De har flyttet fra barndomshjemmet, de bor på et sted som kan beskrives som et «midlertidig hjem», som Nyholts (2007) informanter ikke betrakter som «et ordentlig hjem».

Nyholts informanter er veldig opptatt av det romlige, mens det sosiale miljøet blir mer avgjørende for mine informanter. Derfor kommer ikke midlertidigheten fram som noe voldsomt, men blir noe som er en naturlig del av livet. Ontologisk sikkerhet handler også om tilpasningsdyktighet, i tillegg til stabilitet. Det handler om aktørens ferdigheter i å håndtere forandring og usikkerhet (Browning & Joenniemi, 2017). Ungdommene har lært å tilpasse seg

sine nåværende hjem, og denne erfaringen gjør dem rustet til å mestre og tilpasse seg sine nye hjem, når den tid kommer. Rutinene og oppgavene i bofellesskapet har som funksjon å lære ungdommene å tilpasse seg nye omgivelser, og lære dem å kjenne og skape stabile rammer for seg selv for å kunne trives som voksne. I dette står det stabile hjelpeapparatet sentralt, som man ser i Victorios fortelling.

5. Konklusjoner

5.1 Hva legger enslige mindreårige flyktninger i begrepet hjem?

«Hjem»

Ungdommene omtaler stedet de bor på forskjellig, og bare en av dem omtaler det som hjem.

«Det er hjemme ikke sant, jeg føler meg hjemme jeg skal være ikke, sånn redd eller sånn.» -Benedicto, Blokkgata bofellesskap

Benedicto bruker uttrykket hjem når han prater om reglene rundt gjestebesøk, og forklarer grunnen til at man skal avtale besøk på forhånd. I denne fortellingen beskriver han hjemmet som trygt, et sted hvor man ikke skal være redd. Implisitt i Benedictos hjembegrep, ligger det at man har kontroll over hvem som kommer og går i hjemmet, og at det ikke er et sted hvor fremmede mennesker dukker opp uanmeldt.

«Komme hjem» og «være hjemme»

Hernandez og Garcia bruker narrativet «komme hjem» og «være hjemme» i sin fortelling i forhold til innetider og utetider, men når de prater om bofellesskapet generelt, bruker de ordet «huset» eller «huset våres». I deres hjembegrep blir hjem et referansepunkt, et sted man drar fra, men alltid kommer tilbake til. Dette narrative er knyttet til regler som regulerer friheten til å være borte fra hjemmet. Det er visse tider av dagen man skal «være hjemme», og ikke har friheten til å gjøre det man vil, mens man til andre tider er fri til å velge om man vil, eller ikke vil «være hjemme». Hjem er i en slik forståelse et sted som begrenser friheten, men som også er regulert og stabilt. Hjem er alltid der når man ønsker å «komme hjem», eller «være hjemme». Fra et ontologisk sikkerhetsperspektiv blir hjemmet for Benedicto, Hernandez og Garcia et sted hvor de har hverdagsrutiner som regulerer innetider og utetider, noe som er konstant og trygt, og som ikke forsvinner mens man er borte. Det er et sted hvor man er velkommen uansett hva, et sted hvor de har noenlunde kontroll over sine liv, men ikke fullt ut, og et sted hvor det er trygt å utfolde seg og utvikle sin identitet.

«Huset våres»

Hernandez og Garcia omtaler også sine hjem som «huset våres». I dette ligger et eierskap til stedet. Det er noe forskjell mellom de større og mindre bofellesskapene. Ungdommer i mindre bofellesskap setter oftere ord på stedet de bor på, og omtaler det som «huset», «boligen» eller «bofellesskapet», mens ungdommer i større bofellesskap, omtaler det mer som «her», «herfra».

«Her ute» og «der inne»

Benedicto og Bolivar, som begge bor i treningshybel, omtaler bofellesskapet som «der inne», og hyblene som «her ute». I deres fortelling blir bofellesskapslivet som en motpol til hybellivet. Bofellesskapslivet blir omtalt som regulert og kontrollert, men støttende, i motsetning til hybellivet som er fritt, selvstendig, og fortsatt støttende. Det er åpenbart at ungdommene trives med friheten og selvstendigheten. I deres fortelling er bofellesskap, sett fra et ontologisk sikkerhetsperspektiv, noe regulert, kontrollert og innestengt, et sted der friheten blir frarøvet dem via hverdagsrutiner. I deres perspektiv er treningshybel en perfekt mellomløsning hvor de får støtte og hjelp fra personalet, men hvor de likevel er frie til å bestemme selv.

«Treningshybel er (...) jeg pleier å handle liksom, også går skole også har jeg rett til alt. De som ansatte, de hjelper meg liksom lekser og ja, hvis jeg trenger også jeg har særkontakt, jeg har rett til alt og hun hjelper meg mye så.»

-Bolivar, Blokkgata bofellesskap, treningshybel

Treningshybel gir ungdommene større handlingsrom, og setter dem i en sterkere aktørposisjon. Likevel får de tryggheten og støtten fra bofellesskapet. I Bolivars fortelling står støtte og «ha rett til alt» veldig sentralt. Tryggheten i hjemmet «her ute», hviler på denne støtten og disse rettighetene. Friheten ville ikke vært like bra uten denne støtten. Fra et ontologisk sikkerhetsperspektiv blir her kontroll over livet og kontinuitet, stabilitet og trygghet satt opp mot hverandre. Kontinuitet i støtten og hjelpen er veldig viktig for ungdommene, og det er det som gjør livet både inne og ute hjemlig. «Der inne» blir begrenset frihet prisen for denne stabiliteten og kontinuiteten, mens man «her ute» får det beste av alt. I deres narrativ blir ikke «der inne» hjemlig, men «her ute» blir en fri og trygg tilværelse med mye hjemlighet i seg.

«Hus», «bolig» og «bofellesskap»

Victorio, Enrique, Esteban, Esma og Estella, som utgjør halvparten av utvalget, bruker ikke ordet hjem på noen måter når de omtaler bofellesskapet. De bruker uttrykk som «hus», «bofellesskap», «hybel», «her» og «herfra». Når Enrique prater om regler som gjelder inne og utetider, bruker han ikke uttrykkene «være hjemme» og «komme hjem», men «komme her» og «må være her». Dette blir en veldig spesiell måte å omtale inne- og utetider på.

I et slikt narrativ kan ikke bofellesskapet forstås som hjem, men som et sted for kontroll. Det er et sted man må oppholde seg visse tider av døgnet, et sted man ikke kan velge å dra fra når man vil. Disse ordene fremmedgjør hjemmet, og gjør det til et midlertidig oppholdssted.

Selv om de ikke omtaler hjemmet som hjem, forteller de om bofellesskapslivet som veldig positivt. Det virker som om de trives godt, de liker menneskene og føler seg trygge.

5.1 Å være hjemme er å ta eierskap over private ting

Aktiv hjemskapning og deltakelse i utformingen av rommene fungerer som en viktig del av tilknytningen deres, og gir hjemlighets- og eierskapsfølelse. Ungdommene får på denne måten knytte seg til det materielle miljøet, som legger til rette for sosiale relasjoner.

Hjem er tilknytning, stedet man knytter seg til, og hvor man etablerer seg, finner ut hvem man er, hvem man har vært, og hvem man blir gjennom en identitetsskapende prosess. Tilknytning og identitetsskaping henger derfor sterkt sammen. En viktig arena for identitetsskaping er ungdommenes rom, hvor de får bestemme over alt og hvor de får utforme det romlige miljøet etter sine ønsker. De rommene jeg besøkte var åpenbart preget av beboerens identitet. Esteban viste meg rundt og fortalte om bildene på veggen, og gjennom det korte besøket i hans rom, ble jeg bedre kjent med ham enn jeg gjorde gjennom hele intervjuet. Stedet var preget av hans personlighet, interesser, forhistorie og smak. Han var åpenbart stolt av sitt rom, og ved å vise det til meg, viste han også seg selv. Å få lov til å «bestemme alt» i rommene, og være involvert i rommets utforming, er derfor avgjørende for hjemlighet. Å ha et sted for private ting, private eiendeler som man har kontroll over, er viktig for psykisk helse og hjemlighet (Mifflin & Wilton, 2005).

Mulighet til privatliv og tilgang til baderommet når ungdommene ønsker, betyr mye for ungdommenes hjemforståelse. Som det kommer fram av ungdommenes fortelling, deles baderommets inventar og forbruksvarer mellom ungdommene. Private eiendeler oppbevares heller i rommene. Badet uten personlige eiendeler blir et sterilt rom og ikke et sted for intimitet.

5.1 Når man først får besøk, da har man kommet hjem

Ungdommene får ha privatliv, samtidig som de får bygge relasjoner til både voksne og jevnaldrende i bofellesskapene. De får roen, komforten og avslapningen som mye tidligere forskning definerer, som viktige aspekter ved hjemmet (Giddens, 1997; Gilman & Faye-Hansen, 1905; Kidd & Evans, 2011; Saunders & Williams, 1988).

Et hjem man er komfortabel med er et sted man ønsker å «vise fram», og dele med sine venner. Bofellesskapets plassering, spesielt eventuell samlokalisering har derfor stor

påvirkning på hjemlighet. Samlokalisering påvirker også ønsket om å få besøk, fordi det å bo i samme bygg som mottakere av diverse helsetjenester, kan skape en skamfølelse.

Å ha muligheten til å invitere venner hjem, er avgjørende for hjemlighetsfølelsen. Et hjem som man har eierskap til, er et hjem hvor man kan invitere andre inn. Mine informanter uttrykker at dette aspektet er for strengt regulert, og at de skulle ønske de kunne invitert folk til hjemmet impulsivt. Selv om de skjønner hvorfor besøk må planlegges, trives de ikke så godt med ordningen. Derfor kan det hevdes at gjestebesøk i bofellesskapene er altfor regulert, og det påvirker ungdommenes hjemfølelse negativt. De fleste ungdommene må forholde seg til strenge regler i forhold til kjærestebesøk, noe som gjør at nærhet, vennskap og intimitet i liten grad gjøres hjemme.

Kidd og Evans (2011) fant at identitet bare kan skapes gjennom hjemmet. Uten hjem har man altså ikke identitet. Mine informanter beskriver sin identitet aller mest gjennom aktiviteter, interesser og sosiale relasjoner utenfor hjemmet. Hvis disse relasjonene i større grad kunne gjøres hjemme, ville ungdommene fått sterkere tilknytning til hjemmet. Dette er en vesentlig del av hjemlighet, fordi identitet er sosialt konstruert i samspill med andre (Browning & Joenniemi, 2017; Giddens, 1996).

5.3 Ledelsens hjemlighetsfilosofi

Minner fra hjemmet består av bilder av mennesker, steder, hendelser og hus som knytter hjemmet til fysisk sted, mennesker og ting (Fortier, 2001, p. 413). Ledelsens hjemlighetsfilosofi spiller en stor rolle når det gjelder utformingen av bofellesskapets romlige og sosiale kontekst. Det er ledelsen som bestemmer hvor bofellesskapet skal ligge, hvordan det innvendig skal utformes, hvordan reglene skal formuleres og uttrykkes, og ikke minst hvem som skal jobbe i bofellesskapene.

Hjemmene jeg besøkte var veldig forskjellige, nettopp fordi det ikke er noen sentrale bestemmelser om hvordan hjemlighet i et bofellesskap skal gjøres. Som McIntosh et al. (2010) beskriver, ligger ansattes oppfatning av hjemlighet til grunn for bofellesskapets filosofi. Gjennom forskjellene mellom Gårdsgata og Eiendomsgata bofellesskap, kommer det tydelig fram at disse bestemmelsene har mye å si for hjemligheten. Hvis et bofellesskaps ledelse mener at det er viktig å henge opp skriftlige regler på veggen, påvirker det hjemligheten på samme måte som mange personlige eiendeler og pynteting i hjemmet. I Eiendomsgata bofellesskap, hvor mange pyntegenstander, private eiendeler, potteplanter, bøker, strikketøy og diverse annet er en del av hjemmet, tilbringer ungdommene mer tid

sammen på fellesarealene enn i Gårdsgata bofellesskap, hvor huset virker ubebodd og tomt med regler hengende på veggen.

Forskjellige bofellesskap har forskjellige turnusordninger. Både medlever- og tredelt turnus brukes. Turnusordningen har i liten grad innvirkning på hjemlighetsfølelsen, og ungdommene trives både med å bo i et hjem med ansatte som jobber medlevertturnus, og et hjem der ansatte jobber tredelt turnus. Sosiale relasjoner er ikke avhengig av turnusordning, og ungdommene knytter seg like sterkt til ansatte som jobber kortere vakter. Medlevertturnus påvirker derimot det materielle miljøet i stor grad. Denne typen turnus skaper områder for ansatte, som for eksempel personalbad. Dette blir en påminnelse om at ansatte jobber i bofellesskapet. Som det kommer fram i mitt materiale, spiller en stabil personalgruppe en mye større rolle for hjemligheten enn turnusordningen gjør.

5.4 Stabile, personlige relasjoner skaper hjem

Det ontologisk sikre individet er trygt i sine omgivelser og sine sosiale relasjoner, og det klarer å handle i enhver situasjon, og klarer derfor å bli seg selv (Mitzen, 2006). De sosiale omgivelsene har stor påvirkning på hjemliggjøringsprosessen. Et hus uten sosiale relasjoner blir bare vegger og møbler. Man trenger mennesker for at et hjem skal være et hjem, og for at man skal kunne utvikle sin identitet i samspill med sine omgivelser. Derfor blir ansettelsesprosessen avgjørende for hjemlighet. I en slik prosess er det mye å ta hensyn til: Kjønn, etnisitet, erfaring og personlige egenskaper, spiller inn når personalet i et bofellesskap settes sammen.

Mifflin og Wilton (2005) beskriver hjemmet som det primære stedet for sosial interaksjon, og understreker hjemmet som sosial arena og dets påvirkning på psykisk helse. Trygge relasjoner skaper tilhørighet, og bidrar til et godt oppvekstmiljø for disse ungdommene. I trygge omgivelser får ungdommene utfolde seg og utvikle sin identitet. Hjemmet er ikke bare et sted, det er også mennesker og relasjoner mellom disse menneskene. Dette aspektet kommer veldig tydelig fram i Kidd og Evans' (2011) studie om hjemløse ungdom. Mange av deres informanter definerer ikke hjemmet som et sted, men mennesker og relasjoner. Dette viser betydningen av det sosiale i et bofellesskap. Tilknytning til stedet skjer gjennom tilknytning til mennesker.

Giddens (1996) beskriver grunnleggende tillit som et viktig grunnlag for ontologisk sikkerhet. Dette viser seg å være et av de viktigste aspektene ved ungdommenes hjemforståelse, og det står i fokus også i mitt materiale. Trygge voksne i bofellesskapene er veldig viktig i mine informanternes liv, og de står sentralt i deres hjemforståelse. Tilliten betyr ifølge Giddens (1996) sikkerhet og tillit til at verden er slik den ser ut til å være. Denne tilliten er en optimisme overfor at ting ordner seg til slutt. Dette kommer for eksempel fram i Victorios fortelling om at de når de flytter ut fra bofellesskapet, får hjelp fra «de som er med på den flyktinggreia».

Grunnleggende tillit skapes i barndommen gjennom positive relasjoner til foreldre/foresatte. Dette skapes gjennom rutiner mellom barnet og foresatte, og derfor blir rutiner en solid grunn i møte med skremmende situasjoner (Browning & Joenniemi, 2017; Giddens, 1996, pp. 38-39). Når rutiner er uforutsigbare og forandrer seg for mye, skaper ikke rutinene solid grunn, og det går utover hjemlighetsfølelsen. Hvis hjemmet er et ustabilt sted, blir verden ustrukturert og utrygg. Hjemmets viktigste oppgave er å skape denne solide grunnen under ungdommene for å gjøre dem rustet til å mestre situasjoner som frambringer engstelse. Hjemmet må videre være fleksibelt, og involvere ungdommene i beslutninger. Hjemmet skal være et sted hvor individet opplever aktørskap og involvering (Giddens, 1996). Aktørskap forutsetter et stabilt kognitivt miljø, for når aktøren ikke vet hva som kommer til å skje, klarer hun eller han ikke å legge mening i situasjonen, og blir derfor usikker på hvordan hun eller han skal handle. Derfor er individet motivert for å skape kognitiv og atferdsmessig sikkerhet, som de gjør ved hjelp av rutiner (Giddens, 1996). Rutiner er familiære (Dupuis & Thorns, 1998). Vi vet på alle steder hva slags mennesker vi møter, og hva slags atferd vi kan forvente fra dem (Saunders & Williams, 1988). Ifølge Giddens (1996) skaper altfor mange valgmuligheter angst. Rutiner lager orden i hverdagen, noe som begrenser alle disse valgmulighetene, og gjør hverdagen mer avslappet og komfortabel. Den sosiale verden reproduseres gjennom menneskelig handling innenfor bestemte settinger, og interaksjonen blir meningsfull og forutsigbar (Browning & Joenniemi, 2017; Giddens, 1984; Saunders & Williams, 1988). Regler og rutiner som regulerer bofellesskapets sosiale verden, er nødvendige for å skape et godt, stabilt hjem.

5.5 Avslutning

Giddens' (1996) hjembegrep er sterkt knyttet til det sosiale og materielle miljøet. Ifølge Saunders og Williams (1988) kan miljø kun være kilde til sikkerhet gjennom meningen som

er knyttet til det. Derfor mener Dupuis og Thorns (1998) at det aktivt må søkes etter mening også på et bevisst nivå. Hjem kan derfor forstås som en altomfattende kategori knyttet til det materielle miljøet, med en dypt emosjonell mening som har med kontinuitet og permanens å gjøre (Dupuis & Thorns, 1998).

Hjem forstått ved hjelp av identitetsaspektet, er et sted hvor man kan konstruere sin egen identitet (Giddens, 1996). Giddens (1996) mener at det er en gjensidig forbindelse mellom globale påvirkninger og personlige disposisjoner, og at selvet ikke er passivt, men skaper sin egen selvidentitet. Denne selvidentiteten er med på å forårsake sosiale påvirkninger (Giddens, 1996, p. 11). Siden mine informanter er ungdommer som er på et identitetssøkende stadium i livet, blir sosiale påvirkninger veldig avgjørende for dem. De er mer mottakelige for påvirkning i denne alderen, og de søker veiledning og lærer av rollemodeller. De lærer gjennom sin hverdag hvordan man skal oppføre seg i et hjem, og hvilke regler og normer det er i et hjem. Gjennom hverdagsrutiner skaper de sin hjemforståelse og identitet. Giddens (1996) fokuserer på gjensidig påvirkning mellom aktør og struktur, og denne påvirkningen kommer også fram i min undersøkelse. Ungdommene tar aktivt del i hjemmet, og deres forhold til reglene og rutineene er med på å skape hjemmet. Regler og rutiner blir tilpasset ungdommenes behov og ønsker. I bofellesskap med mange ungdommer, er reglene mindre fleksible, siden det er flere som må følge dem, og jo flere ungdommer, dess vanskeligere er det å tilpasse dem til hver ungdom. Samtidig har bofellesskap med færre ungdommer større muligheter til å tilpasse reglene til de faktiske behov, og derfor får ungdommene større selvstendighet i forhold til oppgaver de er flinke til å utføre. Det blir for eksempel ikke faste regler for husvask i de bofellesskapene hvor ungdommene er flinke til å ta initiativet på egenhånd.

I motsetning til ungdommene i Söderqvist et al. (2016) sin studie, tenker mine informanter å bli i Norge og etablere seg her etter hvert. I deres forståelse er en framtid i Norge er en selvfølge. De er klar over hva som skal til for å få et bra liv, og de er villige til å jobbe for det. Ungdommene får nødvendig støtte og veiledning til å skape gode forutsetninger for framtiden, og de blir betrygget ved at de får hjelp lenge etter at de er fylt atten år. Derfor blir de ikke usikre og redde for framtiden, men tenker på den med forventning.

Ifølge Söderqvist et al. (2016) fungerer måten ansatte følger opp ungdommenes atferd ut fra sin oppfatning av normalatferd på som overvåkning. I mitt materiale kommer det ikke fram slik kontroll fra de ansatte. Det eneste de kontrollerer, er at ungdommene skal få nok nattesøvn, og derfor har de regler for internett og tv-bruk. Dette kan forstås som kontroll, men

siden det er noe som kan eksistere i et vanlig familiehjem, velger jeg ikke å legge for mye i det.

Mine informanter forteller ikke noe om sine tidligere hjem. De sammenligner ikke bofellesskapet med tidligere hjem, men med framtidige hjem. I likhet med det Ahmed (1999) beskriver, skaper beboerne minner i dette hjemmet, som de skal ta med videre til sine egne hjem, slik de har med seg minner fra tidligere steder de bodd, som for eksempel asylmottaket.

Spesielt ungdommene i treingshybel nærmer seg en mer konkret definisjon av «hjem». Mine informanter overlater store deler av hjemliggjøringen til de voksne i bofellesskapene. De virker ikke så opptatt av dette, men er mer opptatt av å finne sin identitet.

Kidd og Evans (2011) mener at for mennesker som ikke har en stabil erfaring med det begrepet hjem, blir dette en teoretisk fortelling som de søker, men aldri finner. «Søken» er et begrep som gjennomvever mitt materiale. Siden mine informanter er ungdommer, forstår jeg dette som en naturlig del av alle ungdommers liv. På mange måter er deres hjem annerledes enn det vi anser som normalt, men likevel reflekterer ikke mine informanter over det. Kidd og Evans (2011) fant at hjemløs ungdom legger veldig mye i begrepet hjem, nettopp fordi de ikke har det. Selv om mine informanter ikke er hjemløse, tenkte jeg at de ville ha et klart bilde av hvordan et hjem skal være, og at de savner barndomshjemmet. Mine informanter forteller ikke om hjem eksplisitt, og de har ikke klare forestillinger om hva som er et riktig hjem, og hva som ikke er det. De (som alle andre ungdommer på deres alder) jobber med å definere sitt hjembegrep ved hjelp av de hjemmene de har erfaringer med.

6. Litteratur:

Ahmed, S. (1999). Home and away - Narratives of migration and estrangement. *International journal of cultural studies*, 2(3), 329-347.

Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B., & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010 - En longitudinell studie*. Retrieved from Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring

Barne - likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger - en håndbok for kommunene*. Oslo: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Barne- ungdoms og familiedirektoratet. (2018, 10.04.2017). Enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Retrieved from https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Barn_pa_flukt/Enslige_mindrearige_asylsokere_EMA/#heading5176

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester § 3-4. Botiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere*. Retrieved from <https://lovdata.no/NL/lov/1992-07-17-100/§3-4>.

Browning, C. S., & Joenniemi, P. (2017). Ontological security, self-articulation and the securitization of identity. *Cooperation and conflict*, 52, 31-47.

Dalgard, A. B., Stabell Wiggen, K., & Dyrhaug, T. (2018). *Enslige mindreårige flyktninger 2015-2016 - Demografi, barnevern, arbeid, utdanning og inntekt*. Retrieved from Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå

Dupuis, A., & Thorns, D. C. (1998). Home, Home Ownership and the Search for Ontological Security. *The Sociological Review*, 46(1), 24-47.

Fortier, A.-M. (2001). 'Coming home'. *European Journal of Cultural Studies*, 4(4), 405-424. doi:doi:10.1177/136754940100400403

Giddens, A. (1984). *The constitution of society : outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity Press.

Giddens, A. (1996). *Modernitet og selvidentitet : selvet og samfundet under sen-moderniteten*. København: Hans Reitzels Forlag.

Giddens, A. (1997). *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax.

Gilman, C. P., & Faye-Hansen, K. (1905). *Hjemmet : dets Arbeide og Indflydelse*. Kristiania: Aschehoug.

Kidd, S. A., & Evans, J. D. (2011). Home Is where You Draw Strength and Rest: The Meanings of Home for Houseless Young People. *Youth & Society*, 43(2), 752-773.
doi:10.1177/0044118X10374018

Kinnvall, C. (2017). Feeling ontologically (in)secure ; states, traumas and the governing of gendered space. *Cooperation and conflict*, 52, 90-108.

Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M., & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Lidén, H., Eide, K., Wærdahl, R., Nilsen, A. C. E., & Hidle, K. (2013). Levekår på mottak for enslige mindreårige asylsøkere. In. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

McIntosh, I., Punch, S., Dorrer, N., & Emond, R. (2010). "You don't have to be watched to make a toast": Surveillance and Food Practices within Residential Care for Young People. *Surveillance and Society*, 7 (3/4), 290-303.

Mifflin, E., & Wilton, R. (2005). No Place like Home: Rooming Houses in Contemporary Urban Context. *Environment and Planning A*, 37(3), 403-421. doi:10.1068/a36119

Mitzen, J. (2006). Ontological Security in World Politics: State Identity and the Security Dilemma. *European Journal of International Relations*, 12(3), 341-370.
doi:10.1177/1354066106067346

Nyholt, I. K. (2007). *"Hjem kan ikke kjøpes" : kvinners strategier og forståelser av hjeminnredning*. I.K. Nyholt, Universitetet i Oslo.

Saunders, P., & Williams, P. (1988). The constitution of the home: Towards a research agenda. *Housing studies*, 3, 81-93.

Svendsen, S., Thorshaug, K., & Berg, B. (2010). *Boløsninger for enslige mindreårige flyktninger - Erfaringer fra to bykommuner*. Retrieved from Trondheim: NTNU Samfunnsforskning AS, Avdeling for mangfold og inkludering

Söderqvist, Å., Sjöblom, Y., & Bülow, P. (2016). Home sweet home? Professionals' understanding of 'home' within residential care for unaccompanied youths in Sweden. *Child & Family Social Work, 21*(4), 591-599. doi:10.1111/cfs.12183

Utlendingsforskriften § 8-8 Tidsbegrenset oppholdstillatelse til enslige, mindreårige asylsøkere over 16 år som får opphold på grunn av mangel på forsvarlig omsorg ved retur, § 8-8. C.F.R.

Wadel, C. (1991). *Feltarbeid i egen kultur : en innføring i kvalitativt orientert samfunnsforskning*. Flekkefjord: SEEK.

Vedlegg 1 - Godkjenning av studie

Marit Haldar
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 16.11.2017

Vår ref: 56639 / 3 / LAR

Deres dato:

Deres ref:

Tilråding fra NSD Personvernombudet for forskning § 7-27

Personvernombudet for forskning viser til meldeskjema mottatt 16.10.2017 for prosjektet:

56639	<i>Institusjon som hjem. Hva legger enslige mindreårige asylsøkere i begrepet hjem når de bor på institusjon?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Oslo og Akershus, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Marit Haldar</i>
Student	<i>Beata Almasi</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon finner vi at prosjektet er unntatt konsesjonsplikt og at personopplysningene som blir samlet inn i dette prosjektet er regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. På den neste siden er vår vurdering av prosjektopplegget slik det er meldt til oss. Du kan nå gå i gang med å behandle personopplysninger.

Vilkår for vår anbefaling

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon
- vår prosjektvurdering, se side 2
- eventuell korrespondanse med oss

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 30.06.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Se våre nettsider eller ta kontakt dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Lasse André Raa

Kontaktperson: Lasse André Raa tlf: 55 58 20 59 / Lasse.Raa@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Beata Almasi, beacsku@gmail.com

FORMÅL

I denne masteroppgaven vil det undersøkes hva enslige mindreårige asylsøkere legger i begrepet hjem. Disse ungdommene bor i institusjon, i et land langt fra familien og opprinnelsesstedet og blir oppdratt av offentlige ansatte. Studien søker å svare på hvordan det skapes trygghet og tilknytning til stedet i en så uvanlig kontekst.

SÅRBARE GRUPPER

Den som foretar datainnsamling bør ha kompetanse til å gjøre dette på en slik måte at belastningen på deltakerne blir minst mulig. Man bør være forberedt på å håndtere eventuelle problemer som kan oppstå, både underveis og etter datainnsamling. For eksempel kan enkelte informanter ha behov for oppfølging, og forsker må kunne henvise vedkommende til riktig instans, som for eksempel psykolog eller en støttegruppe. Veileder har et særskilt ansvar for planlegging av datainnsamlingen og god oppfølging både av student og informanter.

DATAINNSAMLING

Det skal gjennomføres intervjuer med enslige mindreårige asylsøkere som bor i bofellesskap. Personvernombudet legger til grunn at det ikke vil være aktuelt å gjennomføre intervjuer med beboere ved asylmottak, slik at det heller ikke er nødvendig å søke til Utlendingsdirektoratet (UDI).

UTVALG

Utvalget utgjør en spesielt sårbar gruppe, og innhenting av samtykke fra verge kan skape usikkerhet rundt frivilligheten for den enkelte informant. Det vil være vanskelig eller umulig å innhente samtykke fra foreldre. Det anses ikke som nødvendig for prosjektets formål at personer under 16 år inkluderes i utvalget. Personvernombudet legger derfor til grunn at det kun vil gjennomføres intervjuer med personer over 16 år. Basert på en helhetsvurdering av prosjektets art og omfang, vurderer personvernombudet at det da er tilstrekkelig at det innhentes samtykke fra informantene selv.

FRIVILLIGHET

Det påligger forsker å forsikre seg om at frivilligheten ivaretas under rekrutteringen. Her må det også hensynstas at det er snakk om en sårbar gruppe. Det må gjøres helt klart for potensielle informanter at valget om deltakelse ikke vil påvirke utfallet av asylsøknad eller liknende. Det bør legges opp til at potensielle informanter gis informasjon om prosjektet, for så å gis mulighet til selv å oppsøke forsker dersom de ønsker å delta.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er hovedsakelig godt utformet. Vi ber imidlertid om at det tilføyes kontaktinformasjon til daglig ansvarlig for prosjektet (Marit Haldar).

Vedlegg 2 – Invitasjonsbrev

Forespørsel om deltakelse i mastergradsprosjekt

«Institusjon, som hjem»

Jeg studerer master i barnevern ved Høgskolen i Oslo og Akershus og jobber med en masteroppgave om enslige mindreårige flyktninger som bor i bofellesskap. Jeg lurer på hvordan det er det å bo i et bofellesskap. Jeg vil gjerne invitere ungdommer fra ditt bofellesskap til å delta i prosjektet mitt. Kan du være så snill å videreformidle dette brevet til ungdommen du tror kan være interessert i å være med? Kan du hjelpe ungdommene med å lese og forstå dette brevet?

Bakgrunn og formål:

Jeg har valgt dette temaet fordi jeg selv er innvandrer og har bodd mange steder og jeg synes at det er spennende å tenke på hva som gjør et hjem til et hjem. Ved å delta på prosjektet, kan du hjelpe oss å få mer kunnskap om hvordan det er å bo i et bofellesskap. Dette kan hjelpe de ansatte som jobber der du bor til å hjelpe dere i hverdagen.

Kan du tenke deg å være informant i prosjektet mitt?

Hva det innebærer det å delta i prosjektet?

Hvis du velger å bli informant i prosjektet mitt, så skal vi ha et ca. 1 time langt intervju hvor vi tegner et kart over hjemmet ditt, og snakker om hvordan rommene er, hva du bruker de forskjellige rommene til osv. Jeg vil gjerne vite hvordan hverdagen din er. Jeg skal gjøre lydopptak under intervjuet. Intervjuet skal transkriberes (skrives ned på papir). Du kan få lese teksten, hvis du vil. Jeg vil beholde kartet vi tegner under intervjuet. Navnet ditt skal ikke stå på kartet. Opplysningene skal brukes i en mastergradsoppgave.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Ingen kan kjenne deg igjen når de leser masteroppgaven min. Alle personopplysninger blir anonymisert og behandlet konfidensielt. Anonymiseringen innebærer at opplysninger om navn, bosted, kjønn og alder fjernes. Oppgaven skal forhåpentligvis være ferdig 30.06.2018. Når masteroppgaven er levert, vil alle innsamlede opplysninger makuleres.

Frivillig deltakelse Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke deg, uten å oppgi noen grunn. Hvis du trekker deg, vil alle opplysninger om deg blir slettet.

Veileder: Marit Haldar epost: Marit.Haldar@hioa.no tlf: 97740392

Hvis dette høres interessant ut og du ønsker å delta eller har spørsmål, så kan du kontakte meg på:

Tlf: 981 20 760

Epost: beacsku@gmail.com

På forhånd takk,

Beata Almasi

Vedlegg 3 – Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

ROM

Entre *Oppbevaring sko, jakker, nøkler.*

- Hva gjør du når du kommer hjem?
- Hvor gjør du av jakke og sko?

Fellesrom *Koble av, se på TV, spille Playstation, samtaler, møter.*

- Hva bruker dere rommet til?
- Hva skjer hvis du vil se på TV eller spille Playstation?
- Hvor pleier du å sitte i sofaen?

Kjøkken *Spising, samtaler, matlaging.*

- Hvem bestemmer over hva man skal spise?
- Hvem lager mat?
- Hvem handler inn til matlaging?
- Hvordan er en vanlig middag? (Alene/sammen?)

Baderom *Kroppstell*

- Hvordan er din morgenrutine?
- Hvem bruker badet utenom deg? Hvordan er det å dele bad med så mange?
- Hvor har du tingene dine?
- Hva skjer hvis det er tomt for dopapir?

Eget rom *Privatliv, avslapping, søvn*

- Hva skjer hvis du vil være alene?
- Hvem bestemmer over hvem som kan være der?
- Hvem vasker?
- Hva gjør du med skittentøyet ditt?
- Hva skjer hvis du ikke rydder/vasker på rommet ditt?
- Hva slags ting har du? (Bøker, Playstation?)
- Hva skjer hvis du får en gjest?

- Hva skjer hvis kjæresten din kommer på besøk? (Dør åpent/lukket, overnatting?)
- Hvem bestemmer over hvordan rommet skal se ut?
- Hva slags ting har du som ikke er på rommet her? (Oppbevaringsrom/bod)
- Hvor sover de voksne? Hva skjer hvis du vil snakke med noen etter leggetid? (Får de lov til å gå inn på voksnes rom)

Oppbevaringsrom

- Hva skjer hvis du vil dra på sykkeltur/skitur?

Hverdagsrutiner

- Hvordan er en dag bygd opp?
- Hvem sin oppgave er det å vaske rommene?
- Hva slags husarbeidsoppgaver har du?
- Hvem lager måltidene?
- Hvem spiser du sammen med?

Kontinuitet

- Hvor lenge har du bodd her? Hvor lenge tror du at du vil bo her?
- Hvordan er det med ansatte og andre ungdommer, hvor ofte er det utskiftninger?

Kontroll over ens liv

- Hva skjer, hvis du vil møte en venn, dra på kino, gjøre noe som ikke er avtalt?
- Hvor mye bestemmer de som jobber her?
- Hva gjør du hvis du får besøk?

Identitetskonstruksjon

- Hva gjør du hvis du vil være alene?
- Hvem bestemmer hvordan rommet ditt ser ut?
- Hvordan ser du framtiden i Norge/ et annet land?